...ОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

47-дохи жэлээ гарана

...УРЯАД ҮНЭН

Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

(12985) | 1969 оной декабриин 3, среда | Сэн 2 мүнгэн

ДЕКАБРИИН 5-һаа 20 БОЛОТОР НИИТЫН МАЛАЙ ҮБЭЛЖЭЛГЫН ЯБАСА ОЛОНОЙ ХҮСӨӨР ШАЛГАГДАХАНЬ

...ШАДЫЕ ЭРХИМЭЭР ХАНГАЯ

...элдэ зорюулһан уял... ...эргэлгэдэнь малшадта ... хүдэлмэрилэгшэдэй ...туһалдаг тухай рес... ...турые хамгаалгын ми... Мадыевагай статьяе ...тии» газетэдэ һаяхан ...бди. Хүдөөгэй куль... ...эй хүдэлмэрилэгшэ... ...ын органиэацинуудай ...үбэлжэлгын урда тээ ...бэрхэтэйхэн зорилго ...нэ зорилго шиидхэхэ ... Дэрээнэй совхозой ...культурын ба хан... ...мэрилэгшэд бодожо ...ди.

...хозой хонишодые, мал ..., һаалишадые куль... ...алай талаар хангал... урда жэлнүүдтэшье ...байгаашье һаа, харин ...гаар хүдэлдэг бай... ...илангаяа холын за... ...нхи ушарта мартаг... ... Тэдэндэ автолавка, ...ашина үсөөнөөр ошо... ...журналнууд һаадгүй... ...гүй, мал ажалай ...түбтэ байдаг культ... ...культурно-гэгээрэлэй, ...скэ хүдэлмэри үсөө... ...утайгаар үнгэргэгдэ... ...рхэ хэрэгтэй.

...байдалай шалтагаан ...үзэхэдөө, соёл сур... ...ба хангалгын хү... ...холбоогүйгөөр хү... ...гэжэ бидэнэр ойлго... ..., партийна органиэа... ...игүүд—урда тээнь ...үүдтэй, графигууд... ...уудтай байгаа. һай... ...гдоһон нэгэн ниитэ ...эн хүдэлмэриие таа... ...эн центр байгаагүй. ...ай хүсэнүүдые һай... ...арга олгодоггүй бай...

...хоздо мүнөө жэлэй ...бэрхэтэй байха. Тии... ...нгээ малые гарза... ...турасангүйгөөр, ашаг ...олуулангүйгөөр ондо ...шэд, үхэр адуулаг... ..., зоотехнигүүд ба ме... ...хүсэд шиидэнги ...уялгануудаа дүүргэ... ...эн эрэлтгойгоор тэм... ...ай бэлэн байлга маа... ...эй интеллигенцидэ, ...дэлмэрилэгшэдтэ ехэ ...аалгана. Малшадай ...хэшээл маанадһаа ...а байна бшуу. Хо... ...дай хонишод, үхэр... ...улагшад манай анха... ...е хододоо мэдэрдэг ... Тэдэнэр хадаа сов... ..., республикада ба ...ожо байһан бүхы ...эдэжэ байха, наука, ...ература ба искусст... ...ууд тухай мэдээсэл... ...дуулажа байха ёһо...

...той. Шанга ажалайнгаа һүүлээр хүхюутэйгээр ба һонирхолтойгоор амархаар эрхэ байдал тэдэндэ бии болгогдохо ёһотой.

Ажалшадай оюун бодолой ба ажаһуудалай эрилтэ хэрэглэмжые хангаха бүхы арга боломжонууд манайда бии. Сомон дотор хүдөөгэй интеллигенциин ехэ отряд хүдэлдэг. Түбэй бууса ба отделенинүүдтэ дунда, эхин һургуулинууд, хүдөөгэй хоёр клуб, хоёр библиотекэ, табан культбаза, фельдшерскэ пункт, участково больница, магазинууд, столово, хүүгэдэй сад-ясли бии, мүн автоклуб, автолавка, санитарна машина хүдэлдэг. Манайда «Знание» бүлгэмэй эхин организаци бии. Тэрэ 20 гаран хүнһөө бүридэдэг.

Совхозой директорэй дэргэдэ һаяхан зэлжээтэ зүблөөнэй болоходо, партбюрогой, рабочкомой гэшүүд, отделенинүүдые эрхилэгшэд, бригадирнууд хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, хүдөөгэй больницын главна врач, хэлхээ холбооной отделениин ба худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд уригдаһан байгаа. Мүнөөнэй малай үбэлжэлгын үедэ малшадые яажа һайнаар хангаха тухай хөөрэлдөөн болоһон байна. Бүхы хүсэ шадалаа нэгэдүүлхэ, ниитэ-политическэ ба культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриин совхозой хүдэлмэришэдые худалдаа наймаанай, медицинскэ ба ажаһуудалай талаар хангалгын нэгэн ниитэ түсэб зохёохо гэжэ шиидхэбэбди.

Бүхы ниитын хүдэлмэри ябуулха гол центр бригадын культбаза болохо ёһотой гэһэн тобшолол өөһэдынгөө һанал бодолые малшадтай, механизаторнуудтай, хүдөөгэй интеллигенцитэй зүбшэһэнэйнгөө һүүлээр хэһэн байнабди. Манай совхоздо табан культбаза бии. Тус бүхэндэнь 50—70 хүнэй һууритай харалгын залтай, бишыхан сценэтэй, киноаппаратна таһагтай. Улаан булангай типовой байшан, тэрээнтэй зэргэлһэн магазин ба бани бии. Бригадна культбазаһаа хайша хайшаа гурба—долоон километртэ хонишодой отаранууд, фермэнүүд ба гүүртэнүүд байдаг. Энэ хадаа нэгэ газартаа 80—100 хүниие суглуулха, культбазануудта культурно-ниитын, ажаһуудалай хэдэн хэмжээ ябуулгануудые эмхидхэхэ арга олгоно.

Наринаар хараалан зохёогдоһон, энэ кампанида хабаадалсаха бүхы хүнүүдтэй зүбшэһэн нэгэн түсэб-графигай ёһоор тусхай үдэрнүүдтэ малшад ба механизаторнууд культбазануудта суглархa байна. Үбэлжэлгын бүхы үе соо бэелүүлэгдэхээр хараалагдаһан хэмжээ ябуулганууд түсэб-график соо бултадаа заагданхай, мүн тэдэниие хэн, хаана үнгэргэхэб, малшадай байдаг хэдэн газарһаа, хэды хүн суглархаб, ямар үдэртэ үнгэргэгдэхэб гэжэ заагдаһан байха, хэмжээ ябуулганудай абтаһан тухай тэмдэглэл хэгдэхэ.

Ерэхэ жэлэй май хүрэтэр үнгэргэгдэхөөр түсэблэгдэһэн соёл сурталай ба культурно-гэгээрэлэй бүхы хүдэлмэриин гол шэглэлынь гэхэдэ, ленинскэ зохёолнуудые, ленинскэ һургаалые гүнзэгыгөөр тайлбарилха, парти ба правительствын шиидхэбэринүүдые ажалшадта ойлгуулха, ленинскэ захяа заабаринуудые бэелүүлхын түлөө партиин, бүхы совет арадай тэмсэлые харуулха ябадал болоно.

Декабрьда түсэблэгдэһэн хэмжээнүүдһээ хэдэн жэшээнүүдые дурдая. «Ленин КПСС-ые эмхидхэгшэ, пролетарска революциин вождь ба стратег» гэһэн лекци һургуулиин директор А. Дандаров Гааргын Адагай культбазада уншаха, мүн эндэ Аллинска культурын байшангай концерт болохо, зургаан заимкын малшадта шэнэ кинофильмые киномеханик Н. Козулина харуулха. Мүн иимэ хэмжээ ябуулганууд Ботолло, Этхито, Нучигер ба Намадахи культбазануудта үнгэргэгдэхэ. Декабриин эсэстэ Уланай хүдөөгэй клубай уран һайханай бүлгэмдэ хабаадагшад малшадта зорюулан концерт табиха, киномеханик В. Зандановхүдөө ажахын кинофильмнүүдые харуулха. Январиин хэмжээ ябуулгануудые үнгэргэлгэдэ совхозой главна экономист Б. Санданов, Аллинска дунда һургуулиин уран һайханай бүлгэмэйхид, библиотекые даагша С. Сангадина, Баргажанай хүүгэдэй хүгжэмэй һургуулиин директор А. Колмаков хабаадалсаха байна.

Культбазануудта малшадые зөөжэ абаашаха транспортые совхоз үгэдэг байха. Культпоезд—автоклуб, автолавка болон санитарна машинаһаа бүридэхэ байна. Тиигэжэ концертнэ бригада, лектор, библиотекарь, тусхай мэргэжэлэй врач, киномеханик, наймаалагша малшадай хэрэглэмжые хангаха болоно. Культбазада суглараһан 80—90 хүн шухала темээр лекци шагнажа, концерт болон кинофильм хаража, номуудаа һэлгэжэ, шухала эд бараа худалдан абажа, медицинскэ шалгалта гаража шадаха байна. Мүн эндэ социалис мүрысөөнэй үнгэрһэн һарын дүнгүүд гаргагдаха.

Түсэб зохёоходоо, холын заимкануудай малшадые бидэнэр мартаагүйбди. Манайда зургаан иимэ заимка бии. Тэндэһээ хүнүүдые культбазада асархань бэрхэтэй юм. Тэдэндэ автоклуб ба автолавка ошодог байха. Малшадай байдаг бүхы газарнуудые культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэд харуулан ойлгуулха зүйлнүүдээр гоёон шэмэглэнхэй. Манай библиотекарьнууд культбазануудта малшадые хангахаһаа гадна, заимка бүхэндэ нүүдэл библиотекэнүүдые байгуулаанхай.

Тиимэ болохолоороо, хамтадаа 500 шахуу хонишод, үхэршэд ба механизаторнуудай—ажахыдахи хүдэлмэриин гол хүсэнэй ажаллажа байдаг совхозой малшадай байдаг бүхы 45 байрын газарнуудые ажахын интеллигенци, культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэд анхаралдаа абангүй орхихогүй байна.

Малай үбэлжэлгын үедэ хүдөөгэй клубууд ба библиотекэнүүд өөһэдынгөө хүдэлмэри таһалдуулхагүй. Тэдэнэр һуурин газарнуудые дутын фермэнүүд, отаранууд болон заимкануудые хангаха. Эндэ кинофильмнүүд харуулагдаха, тематическа үдэшэнүүд үнгэргэгдэхэ, аман үгын журналнууд гаргагдаха, уншагшадай ба харагшадай конференцинүүд, үйлэдбэриин түрүүшүүлтэй, ажалай ветерануудтай уулзалгын үдэшэнүүд эмхидхэгдэхэ байна. Культбазануудта юрыншье үдэрнүүдтэ айлшад олон байдаг.

Совхозой малшадые хангаха манай түсэб яһала дүүргэгдэхээр. Мүн маанадта аймагай ниитын организацинууд туһалха байна. Хараалһан бүхы хүдэлмэреэ дүүргээд байхадаа, энэ жэлэй малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэлгэдэнь, В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе эрхимээр угтахын тулада совхозой ажалшадай абаһан уялгануудаа дүүргэлгэдэнь совхозой хүдэлмэришэдтэ ехэ туһаламжа үзүүлхэ байһамнай сохомтой.

Республикын малшадые ниитэ-политическэ хүдэлмэриин ба культурно-ажаһуудалай талаар хангаха эгээн лэ үрэ ехэтэй онол аргануудые хамтаараа тодорхойлхо дурадхалтайгаар республикын колхоз, совхоздохи манай ханинарта бидэнэр, Баргажанай аймагай Дэрээнэй сомоной Соведэй хүдөөгэй интеллигенциин, культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай ба ажаһуудалай талаар хангалгын хүдэлмэрилэгшэдэй зүгһөө ханданабди.

А. ГЕРГЕСОВ, Дэрээнэй совхозой парткомой секретарь, **В. БАТОРОВ**, Дэрээнэй сомоной Соведэй түрүүлэгшэ, **В. БАЛЬЖИЕВ**, Аллинска хүдөөгэй культурын байшангай директор, **Э. БУДАЕВ**, «Знание» гэжэ бүлгэмэй эхин организациин түрүүлэгшэ, **В. ЗАНДАНОВ**, киномеханик.

ЛЕНИН БА АЛАС-ДУРНА ЗҮГ

...хизаарай 300 гаран томо предприяти ...шадуудые, корабльнууд, дизельнүүд бо... ...йдаг кранууды, шудхалаагай түхеэрэл... ...продукци Эхэ орондоо үгэжэ байдаг. ...50 гүрэндэ эльгээгдэдэг юм. Харин ре... ...тээхи Амар шадарай предприятинуу... ...тооложо болохо байгаа: алтанай хэдэ... ...хирпиисэ болон барилгын модо бэлэд... ...бии байһан.

...лас-Дурна зүг» гэжэ Хабаровскын хизаар ...нэ музейн нүүдэл выставкэ энээн тухай ...үзэг бэшэг мэдэхэгүй байһан арадуудай ...жэлнүүдтэ оорын интеллигенцитэй — ...шанар, уран зохёолшод, эрдэмтэдтэй ...кэ харуулна.

Революциин түрүүшын үдэрһөө Ленин Алас-Дурна зүгтэхи үйлэ хэрэгүүдые анхаралтайгаар шэнжэлэн харадаг байгаа. Документнүүдэй фото-буулгабари, телеграммануудд, Алас-Дурна зүгэйхидэй В. И. Ленинд эльгээһэн бэшэгүүд, Владимир Ильичэй бэшэһэн бэшэгүүд, Алас-Дурна зүгтэ Совет засаг тогтоохын түлөө Коммунис партиин хүтэлбэри доро хүдэлмэришэд болон таряашадай эмхидхэһэн партизануудай хүдэлөөн тухай материалнууд выставкэдэ табигдаа.

«Ленин ба Алас-Дурна зүг» гэжэ нүүдэл выставкэ тайга соохи геологууд, модошодой холын тосхонуудта, хилэ сахигшадта, загаһашад болон оро үсхэбэрилэгшэдтэ абаашагдажа харуулагдаха.

АРАДАЙ АЖАХЫН ТҮСЭБ ЗҮБШЭН ХЭЛСЭГДЭБЭ

...радай ажахые хүгжөөхэ 1970 оной тү... ...тухай СССР-эй Госпланай элидхэлые ...резидиум 1969 оной декабриин 1-дэ ... СССР-эй Госпланай түрүүлэгшын ...шо А. А. Горегляд элидхэл хэбэ. ...нкые саашадань хүгжөөхэ, совет ара... ...на байдал улам һайжаруулха зорил... ...табан жэлэй һүүлшынь жэлэй ара... ...түсэбэй гол шэглэлнүүд тухай мэдээ...

...Президиумэй гэшүүд, профсоюзуудай ...ганизацинуудай предприятинууд болон секретарьнар элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадаба.

ВЦСПС-эй Президиум СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ 1970 оной гүрэнэй түсэбэй проектые һайшаагаад, ерэхэ жэлэй түсэбтэ даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын, В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулан абаһан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхын тула профсоюзка организацинуудай, предприятинууд болон эмхинүүдэй коллективүүдэй эрмэлзэл оролдолгые толгойлхо ёһотой гээд профсоюзуудай соведүүд болон комитедүүдтэ дурадхаа.

(ТАСС).

...Н УРГАСА ГАЗАРҺАА ЭХИТЭЙ

...(ТАСС). Колхознигуу... ...гурбадахи съездын ...Москваһаа Алтайнгаа ...нуудта бусажа ерэ... ...ынь тэдэниие халуу... ...Москва тухай, съезд ...удал түлөөлэгшэдһөө

...үдэрнүүд минии ...бүхы наһан соом үлэ... ...шуновско районой ...колхозой бригадир ...хэлэбэ. — Таряаша... ...шухала асуудал... ...зүбшэн хэлсээ, колхо... ...шэнэ Устав баталан ...үйлэдбэриие саашадань хүгжөөхэ арга замуудые хараалаа. Газар тухай, тэрэниие зүбөөр хэрэглэхэ тухай асуудалай съезд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэниинь намда илангаяа һонирхолтой байгаа.

Баян ургаса газарһаа эхитэй. Манай колхоз полиёо һайжаруулха гэжэ оролдолго гаргана, севооборотуудые нэбтэрүүлнэ, модо һуулгажа, таряалангайнгаа газар хамгаална. Хабартаа тарилга хэхэ шэниисын эрхим шанартай үрэһэн бэлдэгдээ.

Хүрьһыень урбуулангүй хахалһан газарта оробохото ургамалнуудаа тарихаар хараалаабди. Органическа, минеральна үтэгжүүлэгэнүүдые хэрэглэхэбди.

Венэдэхи конференци дүүрэбэ

ВЕНЭ. (ТАСС). Европодохи аюулгүй байдалай ба харилсаа холбоонуй түлөө ниитэ Европын конференци түбиин түрүү үзэл бодолто олонниитын үүсхэлээр эндэ зарлагдаһан аад, декабриин 1-дэ хүдэлмэреэ амжалтатайгаар дүүргээ.

Конференциин дүрбэн комиссиин элидхэлнүүд түгэсхэлэй заседани дээрэ һайшаагдаа. Европодохи бата бэхи эб найрамдал хангахын түлөө тэмсэл шангадхахыень бүхы политическэ партинуудые, ниитын организацинуудые, бүхы европынхидые уриалһан декларациие делегадууд нэгэн дуугаар баталан абаһан байна.

БУРЯАДАЙ АССР-эй АРАДАЙ ХИНАЛТЫН КОМИТЕДТЭ

МАЛАЙ ҮБЭЛЖЭЛГЭДЭ—БҮГЭДЭ НИИТЫН АНХАРАЛ

Республикын колхоз, совхозуудай малай үбэлжэлгын хойноһоо хиналта шангадхаха, энэ хэрэгтэ бии байгаа дутагдалнуудые саг соонь элишэлэн усадхахын тула хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомтой «Буряад үнэн», «Правда Бурятии» газетэнүүдэй редакцинуудтай, радио-дамжуулгын болон телевидениин комитедтэй суг хамта малай фермэнүүдтэ үргэн ехэ шалгалта хэхэ гэжэ комитет тогтоогоод, тэрэнэй түсэб баталаа.

Тэрэ түсэбэй ёһоор **түрүүшын ехэ шалгалта 1969 оной декабриин 5-һаа 20 хүрэтэр үргэлжэлхэ.** Шалгалтын үедэ иимэ асуудалнуудта анхарха гэбэл:

малшадай гэр байра хэр бэ, тэдэнэртэ медицинскэ туһаламжа хүргэхэ, эд хэрэгсэлээр болон соёл болбосоролой талаар эрилтэнүүдынь хэр хангагданаб;

малай тэжээл хэр зэргэ тоологдоноб, үриг-дэнэ гү, тэрэниие хубаарилан гаргашалга, тэжээл буйлуулха цехүүдэй хүдэлмэри эмхидхэлгэ, тэжээл буйлуулга ямар бэ;

малай байра хэр дулаалагдааб, тэндэ тодхогдоһон оньһожоруулгын түхеэрэлгэнүүд ямараар хүдэлгэгдэнэб, малай уһалуури эмхидхэлгэ тухай;

һү һааха жэлэй түсэбэй, арбан хоног бүхэнэй даабариин дүүргэлтэ.

Хоёрдохи үргэн ехэ шалгалта 1970 оной январиин 5-һаа 20 хүрэтэр үнгэргэхэдөө, иимэ асуудалнуудта гол анхаралаа табиха гэбэл:

малай, тэрэ тоодо түл түрэсын тамир хэр бэ;

эхэ хонидой отаранууд түл абалгадаа бэлэн гү, хурьга абаха, түлжүүлхэ хүдэлмэриие эмхидхэлгэ.

Гурбадахи шалгалта 1970 оной мартын 1-һээ 15 хүрэтэр ябуулхадаа, малай түл түрэсэ хэр зэргэ абтажа түлжүүлэгдэнэб, һү һаалга, тэрэниие гүрэндэ худалдалга, һүнэй шанар ямар бэ гэжэ хараха.

Энэ үргэн ехэ шалгалтада арадай хиналтын областной, районно комитедүүдэй, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой болон райкомуудай, республикын болон аймагуудай газетэнүүдэй редакцинуудай, радио-дамжуулгын комитедэй хүдэлмэрилэгшэд болон эдэбхитэд, арадай хиналтын бүлэгүүд болон постнууд, хүдэлмэришэн ба хүдөө бэшэгшэдэй постнууд хабаадаха байна.

Шалгалтын дүнгүүд фермэнүүдэй коллективүүдэй дунда, колхозуудай правленидэ, совхозуудай дирекцидэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, элишэлэгдэһэн дутагдалнуудые шалгалтын үедэ усадхаха бодото хэмжээнүүдые абахаар хараалагдаа.

Шалгалтын дүнгүүд республикын болон аймагуудай газетэнүүдтэ үргэнөөр харуулагдажа, радио болон телевиденеэр дамжуулагдаха юм.

Шалгалтые хүтэлбэрилхын тула иимэ нүхэдһөө комисси байгуулагдаа: **Б. С. Семенов** (түрүүлэгшэ), **С. Б. Бальжинимаев** (хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обком), **Т. П. Башкуев** («Правда Бурятии» газетэ), **Б. А. Гылыков** («Буряад үнэн» газетэ), **В. А. Сергеев** (радио-дамжуулгын болон телевидениин комитет).

ОЛОНДО ХҮНДЭТЭЙ

Сэлэнгын аймагай Залаа һууринда шэнэ үйлсэ бии болонхой. Гэрнүүдынь шэб шэнэхэнүүд, тон адлихануud. Эдэ гэрнүүдтэ XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо Татарһаа нүүжэ ерэһэн хүнүүд гэр бүлөөрөө ажаһууна. Эдэниие нютагайхид һайнаар угтан абажа, ажалша бүлэдөө оруулаа бэлэй. Колхозой правлени нүүжэ ерэгшэдтэ эндээ һууршажахадань нилээд туһалһан байха. Энээнэйнь харюуда тэдэнэр оролдожо, һайнаар хүдэлжэ, колхозой ажалда хубитаяа оруулжа эхилээ һэн.

...һууринай үйлсөөр гартаа хоёр хүнэг бариһан эхэнэр ябана. Урдаһаань ябаһан хүн зон тэрээнтэй мэндэшэлэлсэн, байра байдал, гэр бүлэ тухайнь асууна. Энэмнай колхозой түрүү һаалишадай нэгэн Тагзима Сабировна Закирова гээшэ. Энэ һаалишан колхоздо гэр бүлөөрөө ороһон. Нүхэрынь Гарибзян Шасутдинов автомашинын жолоошоноор хүдэлжэ захалаа.

Тэрэнһээ хойшо найман һара үнгэрөө. Тэдэнэр зэлдэр һайхан аяг зангаараа, эрхим ажалаараа колхозникүүдтэ хүндэтэй болоо. Иигэжэ Тагзима Сабировна үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2 мянган килограмм һү һаажа, нилээд ехэ амжалта туйлаа. Һаалишан мүнөө үнеэн бүриһөө дунда зэргээр хахад пуүд һү һаана. Тагзима Закирова колхозникүүдай республикын конференциин делегадаар һунгагдаһан юм.

Тагзима Сабировна В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе ажалай амжалтаар угтахын тула хаба шадал соогоо оролдоно. Һаалишан жэлэй дүүрэтэр түсэбһөө гадуур үшөө 4 мянган килограмм һү һааха гэжэ шиидэнхэй.

Тиихэдэ тэрэнэй нүхэр Гарибзян Шамсутдинов баһал һайнаар хүдэлдэг. Тэрэнэй жолоододог автомашина хододоо хаанашье ошохоор бэлэн байдаг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: һаалишан Т. С. ЗАКИРОВА.

А. ШУЛУНОВ.
Авторай фото.

ЖЭШЭЭТЭ ҺААЛИШАН

Шэнэ жэл дүтэлөө. Түрүү бригадын болон фермын коллективүүд ажалайнгаа дүнгүүдые согсолжо байна. Жэшээнь, Улаан-Үдын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой Харганаагай фермын һаалишад болон малшад энэ жэл 5563 центнер һү абажа, нёдондонойхиһоо 363 центнерээр үлүүлээ. Гүрэндэ һү худалдаха жэлэйнгээ түсэб дүүргэһээр үнинэй. Городой һү үйлэдбэрилдэг комбинадта түсэбһөө гадуур 210 центнер һүн ороод байна.

Кировэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишад республика соогоо нэгэтэ бэшэ зунай ба үбэлэй үедэ һү элбэгээр һаахын түлөө эдэбхи үүсхэл гаргадаг суутай болоһон юм. Харганаагай фермэ тээрэ социалис мүрысөөн жэлһээ жэл бүри дэлгэржэ байдаг. Һүүлэй дүрбэн жэлэй туршада үнинэй һаалишан Пунсык Банзаракцаевна Жамсаранова ехэ амжалта туйлаһан намтартай. 1966 ондо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1472 килограмм һү һаагаа һаа, хойто жэлынь 2812 килограммда хүргэһэн юм. Туйлаһан амжалта дээрээ зогсонгүй, 1968 ондо гурбан мянгатанай нэрэ зэргэдэ хүртэхөөр шэн зоригтойгоор ажаллажа захалаа һэн. Тэрэ жэлдэ 3262 килограмм һү һаажа, аймаг соогоо түрүүлээд, республикымнай зүгһөө ВДНХ-да ошожо, мүнгэн медальда хүртэһэн юм.

Мүнөө жэл Пунсык Банзаракцаевна 11 үнеэнһээ бүхыдөө 34571 килограмм һү һаагаа, үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 3142 килограмм һү һаажа, ехэ амжалта туйлаба. Табан жэлэй түсэб дүрбэн жэлэй хугасаада дүүргэжэ, В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулан, ажалай жэшээ харуулан ажаллана.

А. НАГАСЛАЕВ.

Сошордомо дохёо

БАЙРАГҮЙ ХОНИД

Бэшүүртэ мүнөө жэл эртэ хүйтэржэ захалаа. Октябрь һарада хүйтэн һалхин үлеэжэ, мүнөө гүнзэгы саһан оронхой. Һүниндөө 20—22 градус хүрэтэр хүйтэн болоно. Ажахынуудай мал дулаан байра соогоо ороһоор үнинэй.

Бэшүүрэй совхозой Боом гэжэ нютагта хурьгалха хонидые Даша-Нима Шагжиева Дугарма Цыдыпова хоёр харууһалдаг. Хамта дээрээ мянгаад хонид эндэ үбэлжэхэ юм. Тэд мүнөө болотор хонидойнь байра заһабаригдаагүй, задархай, зайдан хэбээрээ байна. Хурьгалха хонид мүнөөнһөө муудажа эхилэнхэй.

Нёдондонһоо эхилжэ дүрбэдэхи СМУ-гай барилгын бригадынхид хурьгадай байха дулаан байра, хонишодой хоёр квартиртай гэр барижа захалһан аад, мүнөөшье хүрэтэр дууһаагүй. Хурьгадай байрын ханануud тодхогдоһон аад, хооһон торхо шэнги түгэлыжэ, хушалтагүй байһаар. Иигэжэ Бэшүүрэй совхозой хүтэлбэрилэгшэд һая гараһан хурьгадые хүбхэгэр сагаан саһан дээрэ, хүхэ хүйтэн тэнгэри доро хонуулха болобо гээшэ гү? Нэгэ заахан хүйтэн байра соо хонид хаагдана. Досоонь орходо, нэмээжэ хэлээ болбол, «боод хулгана эрьелдэхэгүй». Пад харанхы. Шииг манан. Зайн гал эндэ оруулха гэжэ үнинэй түхеэрһэн янзатай. Бэлэн болоһон ута ута столбнууд эндэ тэндэ хэбтэнэ.

Хонишодой дунда эмхидхэлэй хүдэлмэри һулаар табигданхай. Ёһын тэдысэ социалис уялганууд бэшээтэй. Газетэ, журнал гэжэ эндэхи хонишод хэзээ хараһанаа мартанхай.

Саг хүлеэнэгүй. Хүйтэн улам шангадана. Совхозой хүтэлбэрилэгшэд, партийна комитет шухала хэмжээ абаха бэзэ гэжэ һанагдана.

М. ДЫМБРЫЛОВ.

ПАРТИЙНА ОРГАНИЗАЦИНУУДҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

СЕКРЕТАРЬНАРАЙ СЕМИНАР

Партийна организацинуудай тоосоото һунгалтын суглаанууд боложо үнгэрөө. Партийна эхин организацинуудай, комитедүүдэй секретариин тушаалда эдэбхи үүсхэл һайтай олон коммунистнууд шэнэр һунгагдаһан байха юм. Эмхидхэлэй, парти доторой, политһуралсалай, хүмүүжүүлгын, партийна тоо бүридхэлэй хүдэлмэри ударидаха талаар партийна организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй ябуулха ажал хүдэлмэри үгаа ехэ. Элэ бүхы асуудалнуудые амжалтатайгаар шиидхэхын тула секретарьнуудые һургаха зорилгоор КПСС-эй Хяагтын райком партийна эхин организацинуудай секретарьнарай семинар үнгэргэбэ.

Семинар дээрэ райкомой харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд хөөрэлдөөнэй маягаар хэшээл хэһэн байна. Түсхайлбал, партийно-политическэ информаци һайжаруулха хэмжээнүүд тухай райкомой секретарь Н. Я. Белозёров хөөрэжэ үгөө. Политгэгээрэлэй һуралсалай дүнгүүд тухай парткабинедые даагша А. Г. Задорожный, тоосоото һунгалтын суглаануудай дүнгүүд тухай райкомой эмхидхэлэй таһагые даагша Г. Г. Цыбиков, партийна хэрэг хүтэлбэрине эрхилхэ, суглаанай, бюрогой заседаниин протоколнуудые хүтэлхэ, мүн партиин зэргэдэ орогшодой болон коммунистнуудай түсхайта хэрэг харалгые ямар янзатайгаар бүридхэхэ гурим, хүдэлмэриин түсэб табиха, коммунистнуудай гэшүүнэй түлбэри суглуулха гэхэ зэргын асуудалнуудаар заабаринууд үгтэһэн байна.

Арадай хиналтын бүлэг, постнуудай хүдэлмэри ударидаха тушаа хөөрэлдөөн болоо. Семинарай түгэсхэлдэ уласхоорондын байдалаар Б. Н. Кряневай лекци шагнаба.

Манай корр.

ЗОРИЛГОЁО ЗҮБШЭБЭ

ХЭЖЭНГЭ. Партиин райком партийна хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэ үдэрэй семинар зарлаба. Тэндэ партийно-эмхидхэлэй болон ниитэ-политическэ хүдэлмэри һайжаруулха тухай асуудалнууд харагдаа.

Ажалшадай дунда ябуулагдадаг партийна ба политическэ мэдээсэл һайжаруулха хэрэгэй ямар байдалтай байһан тухай, саашадаа бэелүүлхэ зорилгонууд тухай КПСС-эй райкомой секретарь Г. С. Савельев дэлгэрэнгы элидхэл хэһэн байна. Партийна суглаанай үүргэ дээшэлүүлхэ асуудалаар райкомой эмхидхэлэй таһагые даагша Г. З. Бальжиров мэдээсэл хээ.

В. И. Ленинэй түрэһөөр зуун жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаһан социалис уялгануудые амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ ажалшан зониие элсүүлхэ тухай элидхэл партиин райкомой секретарь Н. М. Тютрин семинар дээрэ хэбэ.

Чисааныи совхозой парткомой секретарь Н. Н. Рубцов, Хэжэнгын дунда һургуулиин партийна эхин организациин секретарь Д. Н. Цыренов гэгшэд комсомолой болон профсоюзай организацинуудай хүдэлмэрине ударидаг дүй дуршал тухайгаа нүхэдтөө хөөрэжэ үгэбэ.

Р. ЦЫМПИЛОВ,
КПСС-эй райкомой хүдэлмэрилэгшэ.

ЗАНШАЛТА ПОНЕДЕЛЬНИК

Буркоопсоюзай правлениин аппарадай хамаг хүдэлмэрилэгшэд улаан буландаа понедельник бүхэнэй үглөөнэй 8 часта бултаараа суглардаг заншалтай. Иимэ гурим үшөө гушаад жэлэй урда тээ тогтоогдоһон юм.

Эндэ сугларһан хүнүүдэй үмэнэ Буркоопсоюзай правлениин хүтэлбэрилхы тушаалтад: түрүүлэгшэ нүхэр Имепохоев, түрэнэй орлогшонор нүхэд Баженов, Кушеев, Вылков, Песков, таһагуудай начальнигууд нүхэд Медведев, Смертин, Калинин болон бусад орон дотор, республика дотор, гадаадын гүрэнүүдтэ һүүлэй үедэ болоһон һонин тухай политическэ мэдээсэлнүүдые ээлжээгээр хэдэг гуримтай юм. Мэдээсэл хэхэдээ, коллективэйнгээ ажал хэрэгэй ябаса, саашанхи зорилгонууд тухай тоб байса хөөрэжэ үгэдэгынь тэрэнэй удха гүнзэгырүүлдэг.

Тиимэһээ политическэ мэдээсэл хэдэг нүхэд энэ партийна даабаридаа һайнаар, харюусалгатайгаар бэлдэжэ, олоной анхарал татамаар хөөрэхэ гэжэ оролдоно.

Д. КОЛМАКОВ.

ПРОПАГАНДИСТНАРАЙ ҺУРАЛСАЛ

Партиин Улаан-Үдын горкомой дэргэдэ пропагандистнарай гурбан үдэрэй семинар болобо. Философиин, экономикын асуудалнуудаар В. И. Ленинэй бэшэһэн зохёолнуудые шудалдаг теоретическэ семинарнуудай 70 гаран пропагандистнар сугларба.

Городой партийна организацинуудта Владимир Ильичэй зохёолнуудые шудалха 231 теоретическэ семинар хүдэлжэ байдаг. Тэдэнэй 80-ниинь философиин, экономикын зохёолнуудые шудалдаг юм.

Семинарта хабаадагшад уласхоорондын байдал тухай КПСС-эй обкомой лектор А. С. Серебряковой лекци шагнаһан байна.

В. И. Ленинэй философиин, экономикын зохёолнуудые шудалха методико тухай, теориин гол шухала асуудалнуудаар лекцинүүд уншагдаа. Городой дээдэ һургуулинуудай, Буряадай филиалай багшанар, эрдэмтэд философиин эрдэмэй кандидадууд А. Б. Буинов, З. Н. Цыдыпова, экономикын эрдэмэй кандидат Н. С. Прозоров, түүхын эрдэмэй кандидат А. С. Кирдяшкин болон бусад Владимир Ильичэй тус тус зохёолнуудаар лекцинүүдые уншаба.

Семинарта хабаадагшад һүүлээрнь республикын эмхи зургаануудай, министерствэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзаһан

И. ПАРФЕНОВ.

* * *

Ноябриин 21-дэ КПСС-эй Советскэ райком пропагандистнуудай семинар үнгэргэбэ. Энэ семинарта олон пропагандистнууд хабаадаа. Педучилищиин багша Ирина Даниловна Борькина Логико, педагогико, психологиин зарим зүйлнүүдые партийна пропагандада хэрэглэхэ тухай гэһэн элидхэл семинар дээрэ хэжэ, пропагандистнуудые һонирхуулба.

КПСС-эй обкомой лектор А. С. Серебряков уласхоорондын байдал тухай лекци уншаба. Шагнагшад үдэһөө хойшо бүлэг бүлэгөөрөө хубааржа, хэдэн ондоо секцинүүдтэ хүдэлөө. И. Д. Борькинагай элидхэлые хэблээд пропагандистнуудай дунда тарааха, партийна кабинедүүдтэ пропагандистын булан эмхидхэхэ гэһэн дурадхалнууд семинар дээрэ ороо.

Л. БАДМАЕВА.

Нёдондо «Улаан Оронго» колхозой һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ залуу һаалишан Нима-Цырен Жапова үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2007 килограмм һү һаажа түрүүлээ һэн. Мүнөө жэл В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулан, эндэхи һаалишад хоёр мянгатан болохоор шиидээ. Ган гасуур зунай болобошье, фермын һаалишад бүхы шадалаараа ажаллана.

Ноябрь һарада Нима-Цырен Жапова, Агафья Суслова, Дулма Тарбаева гурбан жэлэйнгээ түсэб дүүргэбэ. Эдэ гурбан һаалишад туд тудтаа үнеэн бүриһөө 2100 килограмм һү һаажа, нёдондонойхиһоо үлүүлбэ. Нима-Цырен Жапова 3000 килограмм һү һааха гэһэн үндэр уялга абажа, улам эршэтэйгээр ажаллажа байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: һаалишан **НИМА-ЦЫРЕН ЖАПОВА.**

С. ТЮЛЮКИНЭЙ фото.

ҺААЛИШАДАЙ ГАБЬЯА

Үглөөгүүр эртэ үхэрэй байра соо мал хаража, урагша хойшоо ябаһан хүн үзэгдэнэ. Энэмнай Булагай фермые даагша Дамдин Дармаевич Очиров гээшэ. Эндэ тэндэ һаалишадаа амаршална. Нүхэр Д. Д. Очиров колхозойнгоо фермэ даажа абаһаар үнинэй даа. Хүн зоноо һайн мэдэхэ, хэндэ ямар юумэн дутааб, юун болобо гэжэ мэдэхэ, тэдэндэ хододоо туһалжа ябадаг юм.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Булагай һаалишад мүнөө муу бэшэ амжалтануудые түйлана. Энэ фермэдэ 228900 килограмм һү һааха түсэб үгтэһэн байна. Харин мүнөө арба һарын үнгэрөөд байхада үнеэн бүриһөө 1751,6 килограмм һү һаажа, гүрэндэ һү тушаалгаяа 106 процент дүүргээ. Хамта дээрэ гүрэндэ тушааһан һүн 243213 килограмм болоно. Иигэжэ Булагай фермэ арба һарын дүнгөөр колхоз соогоо хоёрдохи һуури эзэлжэ байнхай.

Энэ амжалтада үнинэй һаалишан Долгоржаб Жалсановна Очировагай ехэхэн хуби байна. Һаалишан жэлэй эхинһээ үнеэн бүриһөө 3200 килограмм һү һаажа, колхоз, аймаг соогоо түрүү һуури эзэлээ. Гадна һаалишад Цыцэрен Султумова, Дари Дашинимаева гэгшэд тус тустаа 2268—2028 килограмм һү һаагаад, жэлэйнгээ даабари холо үлүүлэн дүүргэнхэй.

Энэ фермэдэ залуу һаалишад Дарима, Долгор Ринчиноваатан хүдэлнэ. Эгэшэ дүү хоёр һаалишанаар хүдэлжэ эхилһээр оройдоол 2—3 һара болоо. Тиигэбэшье ажалдаа амжалта түйлажа, үнинэй һаалишадһаа гээгдэнэгүй. Тэдэнэр жэлэйнгээ түсэб дүүргэхэ болоо. Агуу Октябриин һайндэрөөр энэ фермын һаалишад Д. Дашинимаева, Н. Султумова, Д-Ж. Очирова ба туһалшан Н. Григорьева гэгшэд колхозой правлени ба парткомой зүгһөө үнэтэй шанда хүртэһэн байна.

Иимэл даа манай колхозой түрүү һаалишад. Тэдэнэр мүнөө багша Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе ажалай бэлэгүүдээр угтахаар зоригжонхой.

Вл. БАЯНДУЕВ.

Сэлэнгэ.

АЖАЛААРАА АЛДАРШАҺАН ХҮН

ЗУРАГЛАЛ

Ашаа үргэдэг кранай һолжорон ябадаг түмэр харгы хуушаржа, хүдэлхэдэ аюултай болоһон байба. Кран жолоододог басагад үдэр бүри энээн тухай цехэй начальнигта хэлэжэ, амар заяа үзүүлхэеэ болишобо. Эдэнэр зүб эрилтэ табина. Кранай харгы хойшолуулангүй заһабарилха хэрэгтэй. Энээн тухай дизельнэ цехэй начальник А. Я. Покрасов нилээд бодомжолоо. Ямаршье шиидхэбэри гаргажа ядахадаа, слесарьнуудэй бригадир Роман Касанович Тороновые таһагтаа дуудаба. Уданшьегүй Роман Касановичай хүдэлмэришэ нүхэдөө дахуулаад, начальнигай таһагта ороходонь, Анатолий Яковлевич хүдэлмэришэ зониие нэгэ нэгээр шарайшалан хаража:

— Нэгэ шухала асуудал шиидхэхэ болоод байнабди. Таанартай хөөрэлдэхэ хүсэлэнтэйб,—гэжэ хэлэбэ.

— Ямар юумэн тухай гээшэ хаб,—гээд, Роман Касанович дуугарба.

Анатолий Яковлевич Покрасов уужам таһаг соогуур алхалан, дуугай ябаһанай удаа:

—Хоёрдохи пролёт соо хүдэлдэг кранай түмэр харгы хуушараа. Түргэн саг соо һэлгэхэ хэрэгтэй. Таанар юун гэжэ һананат,—гээд хүдэлмэришэдтэ хандаба.

Роман Касанович Торонов бодожо, аали даруугаар:

— Энэ хүдэлмэри гансал амаралтын үдэр хэхэ хэрэгтэй. Тэрэгүй һаа, цехэй хүдэлмэри һаатаха. Энээнһээ уламжалан, бүхы заводоймнай коллектив түсэбөө дүүргэнгүй үлэхэ. Декабриин дүрбэнэй, табанай үдэрнүүдтэ хүдэлжэл болохобди,—гэбэ.

— Роман Касанович зүбтэй юумэ хэлэнэт. Би мүн лэ тиигэжэ шэбшэжэ ябаа һэм,—гээд, Анатолий Яковлевич баяртайгаар дуугарба. Тиин энэ дурадхалые хэн дэмжэнэб гэжэ хүдэлмэришэдтэ хандаба. Хүдэлмэришэ зон бригадирайнгаа дурадхал нэгэн дуугаар дэмжэбэд.

Уданшьегүй декабриин дүрбэнэй үдэр хүрэжэ ерэбэ. Һалхитай хүйтэн үглөөгүүр бүлэг хүдэлмэришэд завод тээшэ зүрыһан харгыгаар гэшхэлжэ ябаа һэн. Проходнойн үүдэндэ һууһан харуулшан эхэнэр тэдэнэрые ехэл гайхаһан янзатайгаар хаража, дурата дурагүйгөөр заводой хашаа соо оруулба.

Цех соо хон жэн. Шэнэ рельснүүдые цех соо оруулжа, электро-гагнуури хэхэ утаһа татабад. Теэд хуушан рельснүүдые һэлгэхэнь тиимэшье бэлэн бэшэ байба. Аяар арбан хоёр метрэй үндэртэ хүдэлхэ ушартай болобод. Тайраһан рельснүүдые доошонь буулгаха, шэнэ рельс үргэжэ, дээшэнь гаргаха гээшэнь бүришье түбэгтэй байба. Теэд һүбэлгэн ухаатай, ажал хэрэгээ һайн мэдэдэг тула Роман Торонов ажалаа зүбөөр эмхидхэжэ шадаа. Тэдэнэр нэгэ сүүдхэ соо цехһээ гарангүй хүдэлжэ, урдаа табиһан зорилгоёо бэелүүлээ һэн. Тороновой бригадынхид эды шэнээн хүдэлмэри хээ гэжэ хэншье мэдээгүй. Харин амаралтын һүүлдэ кран жолоододог басагад шэнэ харгыгаар гүйлгэжэ ябахадаа, энэ хүдэлмэри хэһэн зондо һайниие хүргэжэ байгаа һэн.

1947 он. Эдир залуу Роман Торонов Улаан-Үдын ЛВРЗ-гэй (тиигэхэдэ ПВЗ-гэй) котельнэ цехтэ гагнууршанай һурагшаар абтаа бэлэй. Тэрэнэй багша Базар Сосорович Ринчинов дүй дүршэлтэй, бэрхэ хүдэлмэришэн һэн. Шадамар бэрхээр түмэр детальнуудые холбохыень харахадаа, Роман гайхажа «Энэ хүн шэнги шадамараар ошон галай хүсөөр түмэр холбодог һаа» гэжэ дотороо сэдьхэн байдаг һэн. Тиин түрүүшын үдэрһөө аха нүхэрэйнгөө дүршэлыень халан абаха гэжэ шиидэбэ.

Роман шэбшэһэн юумэеэ бүтээжэл һаладаг эрид хатуу зоригтой хүбүүн байба. Тиимэһээ һайн шанартайгаар хүдэлмэреэ бүтээхэ гэжэ оролдодог, һурадаг һэн. Нэгэ хэдыхэн сагай үнгэрөөд байхада, тэрэнэй багша Базар Сосорович Ринчинов һурагшаяа ехэл магтажа байгаа һэн.

— Ажаллахадаа шумууһан, һүбэлгэн ухаатай, урагшаа эрмэлзэһэн хүбүүн—гэжэ аха нүхэрынь тиигэхэдэ хэлээ бэлэй. Тэрэ гэһээр хэдэн олон жэлнүүд үнгэрөө. Роман Касанович Тороновой бэлиг шадабариие аха нүхэрынь тон һайн ойлгожо, зүбөөр сэгнэһэн байгаа. Олон жэл соо түрэл цех соогоо ажаллажа, дүй дүршэлтэй болоо. Мантан заводой түрүү хүдэлмэришэдэй тоодо оролсон, ажал хэрэгээрээ алдаршаа, олоной магтаалда хүртөө. Тэрэнэй ажал хэрэгые манай парти, правительство үндэрөөр сэгнэжэ, гүрэн түрынгөө дээдын хайра шагнал—Ленинэй орден барюулаа бэлэй. Роман Касанович бүришье эдэбхитэйгээр ажаллажа, социалис мүрысөөндэ илажа гараһан лэ байдаг. Хаанашье, ямаршье ажалда эльгээхэдэ даабарияа ёһотойгоор бүтээжэ шададаг.

1963 он. Тепловозуудай дизельнүүдые задалдаг участогай хүдэлмэришэд муу шанартайгаар ажалаа бүтээжэ, бүхы заводто гай татажа байгаа һэн. Тиигэхэдэ Роман Касанович Тороновые партийна бюро дуудаба. Цехэй парти организациин секре... һагта ороходонь бюр... шууд сугларанхай байба.

— Роман Касан... зель задалдаг участо... раар хүдэлхэ боло... цехэй начальник хандаба. Иимэ зуга... гүй ябаһан тула тэрэ... ража:—Юу хэлэнэ... Намда ямаршье техн... лэдхэл үгы ха юм.

— Хари тиигэжэ... гэжэ һанаа һэмди. Ш... нист хүн гээщэш. А... гээ һайн мэдэнэш. Ш... шэ хүн олдоногүй... болоош—гэбэ начальн... Роман Касанович То... зель задалдаг участо... раар томилогдоо һэн.

Участок дээрэ эмхи... гүй. Хайшаашье хара... һон, шорой. Задалан... зелиин частьнууд ха... гээр хаягданхай. Эд... харахада зэбүүрхэм... Гэбэшье Роман Тур... үдэр хүдэлмэришэдт... хөөрэлдэжэ, хайшан г... лөө һаа дээрэ хаб га... дал тодорхойлон ши...

Уданшьегүй участо... май дээрэ шорой б... хайрсагууд бии болоб... нуудые табиха зох... гууд баригдаба. Хү... зоной хүдэлхэдэ аят... болобо. Тиигэжэ х... шэд һайн шанартай... лаа бүтээжэ захалаа... салин хүлһэн... жэ, ажаллахадашье ур... лоо һэн. Участогай х... шэд үдэр бүри даба... 20 процентээр үлүү... гэжэ, бүхы продукц... шанартайгаар хинал... та тушаажа, олоной... хүртэжэ эхилээ. Гэзг... һан участогые түрүү... гаргажа шадаһан Ро... нович Торонов урмаг...

Тэрэ үшөө залуу. ... хэрэгүүд тэрэниие ... Зоримгой, ажалша ... дэлмэришэн хүбүүн ... багша Ленинэй заа... һайхан замаар урма... наар алхалжа ябана.

Мүнөө түрэл Ильи... һөөр 100 жэлэй ойн... нэрэтэй солотойгоо... тула дээшэлүүлэгдэ... лис уялга абаад, хүд... на. Тэрэ шэнэ амжал... ха зорилготойгсор ... түрэл завод тээшэ... мянган хүдэлмэришэ... суг гэшхэлнэ.

А. ХА...

УЛААН МАДЬЯ...

ИНТЕРНАЦИОНАЛИСТНУУД ТУХАЙ ХӨӨРӨӨН

Энэ хүн бүмбэрсэг дэлхэй дээгүүр Улаан тугай намилзан далбадаг, демонстрантнуудай колоннонуудта ажалша хүнүүдэй олоороо жагсан ябадаг үдэр. Майн 1-дэ, түрэһэн үдэрөө тэмдэглэдэг. Хубисхалай һүүлдэ болоһон улаан үнгэтэй нягта холбоотой тэмсэл соогуур тэрэнэй бүхы наһан үнгэрөө. «Улаан мадьяр»—гэжэ улад зоной омогорхон хөөрэлдэдэг хүниинь тэрэ болоно.

1917 он ябажа байба. Россида социалис революци болуутай байгаа. Плендэ ороһон гурба мянган венгернүүдтэй сугтаа Иваново-Вознесенскын хүдэлмэришэд Майн 1-нэй үдэр үйлсэдэ жагсан гарабад. Хэзээдэшье зэлэ дуулдаагүй дуунууд—венгер арадай дуунууд город дээгүүр сууряатажа, ород дуунуудтай ниилээд, һүр жабхалантайгаар ханхинан зэдэлээ бэлэй. Елэн хара үһэтэй, хүхэ-сэнхир нюдэтэй венгер хүбүүнэй абьяастай дорюунаар хатарһан чардаш хатар бүд нэхэгшэдэй дура татан, ехэтэ һайхашаагдаба... «Үшөө, үшөө хатарыш. Аладар!»—гэлдэн, нүхэдынь тэрээниие урмашуулан хүхеэбэ.

...1915 ондо, арба юһэтэйхэн хүбүүн ябахадаа, Ласло Аладар Будапештын хүдэлмэришэдэй забастовкые хүтэлбэрилһэн юм. Харин хэдэн һарын үнгэрхэдэ, фронт эльгээгдэжэ, дайнай гал дүлэнэй соробхилон байһан түрүүшын зэргэдэ ябуулагдалан байгаа. 1916 ондо ородуудай плендэ ороо. Энэ ушар тэрэнэй саашанхи бүхы хуби заяае шиидхэжэ, Росситай хэтэ мүнхын холбоотой болоһон. Октябриин илалтые шэрээн батадхажа, энэ газар дайда дээрэ тэмсэлсээ. Дайна һандаралые һэргээн бодхоолгодо, шэнэ байдал зохёон байгуулгада эндэхи зондо туһалаа. Эсэгэ ороноо хамгаалгын агуу ехэ дайнай үедэ Москва шадар болоһон байлдаанда хабаадажа, Октябриин түйлалтануудые хамгаалалсаа. Энэ байлдаан эхэ оронноймни, Венгриимни ерээдүйн түлөө тэмсэл мүн гэжэ тэрэ һайн мэдэдэг байба.

Мүнөө дала гаран наһатай болонхойшье һаа, үнгэрһэн ябадалаа эли тодоор һанадаг.

— Түрэһэн үдэрөө ородой газар дээрэ түрүүшынхеэ тэмдэглэһэмни илангаяа тодоор ухаан бололдом һанагдажа ябадаг,—гэжэ Аладар хэлэнэ.—Юундэб гэхэдэ, тиихэдэ Майн нэгэнэй демонстраци эмхидхэлсэгшэдэй нэгэн байһан хүм.

Үүсхэлшэдые городһоо дары сүлэн гаргаха,—гэжэ, айн һүрдэһэн засагайхид шиидэһэн юм. Сэрэгэй бүлэг пленнигүүдтэй хамта Ласлыешье Сибирь сүлэһэн байгаа.

Монголой хилэ дээрэ оршодог Троицкосавск гэжэ бишыхан городто Аладар эльгээгдэбэ. Нютагай партийна организацитай холбоо байгуулжа, Венгриин сэрэгэй пленнигүүдһээ бүридэһэн зэбсэгтэ отряд байгуулха даабари абаба. Петроградта революциин илаһан тухай үнинэй хүлеэгдэһэн мэдээсэлэй иишэ хүрэжэ ерэхэдэ, нютагай коммунистнуудтай суг тэрэ отряд казарма тээшэ шэглэн ошоһон юм. Хуушанай саг дүүрээ. Хэрбээ хэрэгтэй болоо һаань—гартаа буу барижа, энээниие баталан гэршэлхээр бэлэнби гэжэ хэлэхэеэ хүнүүд тэдэнэртэ ерэдэг байба. Дахинаа дабтан хэлэлтэгүй, сагаан офицернүүд зугадан арилшоо бэлэй. Революци эндэшье илан мандаа!

— Хүнүүдэй ямар ехээр баярлахые, сүлөөрэлгын найр зугаагай болоһые хэзээдэшье мартахагүйб,—гэжэ Аладар хөөрэдэг.—Октябрь тухай һанахадаа, ухаан бодолоороо тэрэ үе сагта тэхэрин һэн мэтэ болодогби, хүхин хүлгэһэн Троицкосавскые һанаандаа ходо оруулдагби.

Ласлын һууһан креслын хажуудань, заахан стол дээрэ фото-зурагууд, бэшэгүүд, газетэһээ хайшалжа абаһан хуудаһанууд ябталаатай. Гэрэй эзэн фото-зурагуудтай альбом үбдэг дээрээ табинхай. Тэрэниие ирахадаа, ажабайдалайнгаа намтарай хуудаһануудые ираһан мэтээр үзэгдэнэ. Бүлэг хүнүүдэй абхуулһан фото-зураг харуулба. Хүхюунээр энеэбхилһэн залуухан шарайтай хүнүүд.

— Энэшни доктор Радноти гээшэ,—гээд Аладар зааба.—Дээдэ-Үдэдэ тэрээнтэй танилсаһан хүм. Намда туһалхые оролдон, ами наһаяашье хайрлаагүй һэн. 1918 оной августда Забайкалиие сагаантанай эзэлхэ үеэр, бусад олон коммунистнууд мэтээр бишье дайсанай ара талада үлэжэ, нюуса хүдэлмэри ябуулха даабари абаа һэм. Энээ үедэ доктор Радноти намда туһалһан юм. Би тэрэнэй госпитальдо хоргодобоб. Заводуудай нэгэнэйнь нюуса партийна организацитай холбоо байгуулха, тэрэ заводые дайсанда задалуулгахагүй гэһэн зорилго тиихэдэ минии урда табигдаһан байгаа. Тус завод, тэрэ үеын хэмжээгээр абахада, 500 хүдэлмэришэдтэй, өөрын электростанцитай томо предприяти байһан юм. Декабрьда, сагаантаниие намнан үлдэһэнэй һүүлээр, предприятимнай дары хүдэлжэ эхилээ һэн.

Һүүлээрнь венгер коммунист Эрхүү эльгээгдэһэн байгаа. Эндэ интернациональна полк бүридүүлэгдээд. Аладарые ротонуудай нэгэнэй командираар томилоо. Колчагай армиие үй бута сохин усадхаха зорилготой олохон байлдаануудта полкнь хабаадалсаа. Совет засаг батадхан бүхэжүүлхын тула Яхад ошохо томо экспедици удангүй бэлдэжэ эхилбэ. Партийна ячейкын секретаряар Аладарай томилогдоһон морито сэрэгэй отряд полкын бүридэлдэ ороо. Энэ отряд гурба мянган километр зайе гаталха ёһотой байба. Мүнөөнэй хэмжээгээр абабал, энэмнай яһала ута зам байһан. Харин тиихэ үедэ 200 километрыень эмээл морёор, замайнгаа нүгөө хубиинень уһаар гаталха ушартай байгаа. Нютагай зониие сагаантанай хайшан гээд хэһээдэг, зобоодог тухай һураг үгэ ходо дуулдадаг, сагаантанай бандануудые зада сохихын тула олэ дахин зогсохо баатай болодог бэлэй.

— Сагаантан маанадые Витим шадар тоһохоор бэлдээ һэн,—гэжэ Аладар хөөрэнэ.—Тиигэбэшье һаань, манай хэлхеэ холбоон тодо һайнаар хүдэлдэг, хани нүхэдшье олон байгаа. Нютагай почтын таһагта ажалладаг телеграфист Волхов отрядта урьдшалан дуулгаа бэлэй. Маанадые дайсадай тоһожо байһан газарһаа хэдэн километрэй зайда зарим хүнүүдээ буулгабабди. Харин суднамнай саашаа тамараа. Ошохо газартаа хүрэжэ зогсохотоймнай сасуу буугай һүрэхэ дуулдаад, сагаантан добтолжо ороо һэн. Теэд бидэнэр ара талаһаань гэнтэ орожо, дайсадые үнэһэн тоборог болгоо һэмди.

— Телеграфист Волхов минии эсэгэ байһан юм,—гээд, Аладарай һамган хөөрэлдөөндэ оролсобо.

Аладар энеэбхилэн һагад иигэжэ хэлэбэ:

— Харана гүт. Сибирь гансашье байлдаануудаа, тулалдаануудаараа намда мартагдашагүй бэшэ юм. Эндэ ерээдүйнгөө һамгантай уулзаһан байнаб. Тиихэдэ Саша ёһотой солдат. шанга добтолгонуудһаа харюудадаггүй тэмсэлшэ байһан.

Ласло Яхадта совнархозой түрүүлэгшээр хүдэлһэн, ажахыень һэргээн хүгжөөлсэһэн байха. Ажалаа эгээл шухала юумэнһээ эхилээ. Баяшуулай гэрнүүдээр ябажа, зэр зэмсэг суглуулһан, түрүүшын мастерскойнуудые эмхидхэһэн юм. Удангүй электростанци хүдэлгэһэн, промышленностиие һэргээн бодхоожо захалһан байгаа. Театр нээгээд, өөрын оркестр эмхидхээ. Аладар тэндэ хуураар наададаг байһан. Хүгжэмшэдшье, харагшадшье буугаа бэряад спектакльнуудта ерэхэ. хуур, виолончельнүүдэйнь хажуугаар буу... нууд табяатай бай...

Хортиин фашис бү... хилжо байха үеэр ни... саад, Ласло Аладар ... дэлмэридэ хабаадалса... партийна хүтэлбэ... абаа һэн. Гэбэшье В... лые поездын гаталха... жандармнууд вагон ... райлдажа оробо. А... ряад, сүлэгын түрм... хаахаар сүүдлэһэн юм... шаан болоходоо, Ро... люционно хүдэлмэр... ябуулһан нүхэртэеэ ... дары уулзашоо.

— 1924 он боло... һуугаа һэм,—гэжэ ... нэ.—Советскэ пра... хамааралсаһанай аш... лэгдөө бэлэйб. Дах... ерэжэ, экономист ... болоо. Комакадеми ... олохон жэлэй турша... планда хүдэлөөб. Да... дохи дайнай эхилхэ... сэрэгтэ алба хэхэеэ ... Эрхэ сүлөөтэй болоһон ... 1945 ондо бусажа е... люциин ветеранууд ... до СССР-тэ айлшаар ... лэйб. Тэндэ хэнтэй ... һананат? Түрмэдэ ур... һууһан нүхэртэеэ уу... ехээр баярлаа, хужа...

Аладар эхэ орондо... байхадаа, промышлен... рэнэй мэдэлдэ оруул... хабаадалсаһан, арада... хүтэлбэрилхэ олохон ... гатай тушаалнуудые ... ха юм. Тэрэнэй ... дүй дүршэл, эдэбхи ... дай засагта Венгрид... һа хүргөө.

Мүнөөшье Ласло ... юумэ хэжэ байдаг: ... дые үнгэргэдэг, ... абалсадаг, партизан... боондо ажалладаг. ... гүй үдэрнүүд тухай ... һанамжануудые суг... волюциин болоһон ... аяншалдаг, залуушуу... оперүүдтэй хөөрэл... дэг юм. Парламент... дүтэхэнэ, хүлгөөтэй ... үргэн уужам үйлс... гэртэ үхибүүд ходо ... ерэдэг. Юундэ тиигэ... «Улаан мадьяр» Лас... энэ байшанда ажаһ...

Г. ГЕРАС...
АПН-эй тусх...
БУДАПЕШТ—МОСК...

БЕЛОРУССИИН ССР. Минскын автомобильна завод «МАЗ-516» түхэлэй ашаа шэрэдэг шэнэ машинануудые бүтээн гаргажа эхилбэ. Иимэ машинанууд ехэ скоростьтой байхаһаа гадна, мүн түлишэ багаар гаргашалдаг юм. Гансата 14,5 тонно ашаа тээлгээд, нэгэ час соо 85 километр зайе гаталха аргатай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ:: «МАЗ-516» түхэлэй ашаанай шэнэ машина. ТАСС-ай фотохронико.

…РАДАЙ ХИНАГШАДАЙ ШУХАЛА ЗОРИЛГО

…орожо ерэбэ. Ма… һайнаар үнгэргэхэ …й шухала зорилго …а арадай хиналтын …үлэгүүдэй, постнуу… …эбхитэдэй энэ хэрэгтэ …ь ехэ. Ган гасуур зун …жалан, үбһэ тэжээ… …бтаһаниинь элитэ. …аа гарзада оруулан… …аар ондо оруулхын …боломжоёо хэрэглэхэ …не нютагуудта арадай …шад хүдэлнэ. Тэдэ… …аниинь фермэ, отара… …ладаг. Эдэнэр хүдөө… организацинуудай тон …агшад болоно.

…«Заречный» совхо… …агшад набша нэмаа… …бэлдэгдэһыень шал… …зарим нэгэн «нюдэ …лхэ дуратайшуулда …н байна. Тиихэдэ …зой 300 гектар газар …ан обёос арадай хи… …олгын хүсөөр малда хорин хоногой турша …н байха. Хамта 2 …нер обёос хадаглаа. …гиевский» болон …вхозуудай арадай …шэнээн үбһэпэй бэ… …ахын тула һүринүү…дые хэмжэжэ үзөө. «Сосновский» совхоздо 2,5 мянган центнер үбһэнэй дутаһаниинь элирүүлэгдөө. Мухар-Шэбэрэй аймагай «Родина» колхозой, «Эрдэм» совхозой арадай хинагшадай шалгалтаар ехэхэн хүхэ һолоомоной малда түйбэгдэһэниинь элирүүлэгдэжэ, гэмтэ нюурнуудтань яла түлүүлэгдөө. «Восточные Саяны» колхозой арадай хиналтын бүлэг Галтайн отделениин малайнгаа үбэлжэлгэдэ муу бэлэдхэлтэй байһыень тодолоод, дутуу дундануудыень түргэн саг соо усадхуулаа. Баргажанай совхозой арадай хинагшад хулһа бэлэдхэлсэһэн. фермэнүүдтэ зөөлгүүлһэн байна. Түнхэнэй аймагай комитет арадай хиналтын бүлэгтэй хамта малай фермэнүүдэй хэр оньһожоруулагдаһыень шалгажа үзөөд, дутагдалнуудые усадхаха хэдэн хэмжээнүүдые абхуулаа.

Зэдын, Яруунын, Хэжэнгын аймагуудай арадай хиналтын комитедүүд захиргаанай органуудтай хамта шалгалта хэжэ. колхознигуудай үмсэдөө адууһа, мал барихадаа хүдөө ажахын артелиин Устав хэр сахидаг байһыень элирүүлээ. Олохон колхознигууд, хүдэлмэришэд, алба хаагшад хубиингаа малые колхоз, совхозуудай тэжээл дээрэ байлгадаг байба. Гансахан Зэдын аймагай ажалшадай 7 мянган толгой алибаа мал фермэ, отарануудта байһанаа үсөөлэгдөө.

Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын хинагшад малайнгаа үбэлжэлгые яажа үнгэргэхэ тухай тусхай түсэб табяад, республикын арадай хиналтын комитедэй зүгһөө дэмжэгдөө. Зэдын аймагай «Мир» колхозой арадай хинагшад мүн лэ дэлгэрэнгы түсэб табинхай.

Үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлэй ябасые шалгаха саг зуурын 650 пост колхоз, совхозуудта эмхидхэгдээ. Энээндэ арадай хиналтын хори мянган гэшүүд хабаадуулагданхай.

Хэды тиигэбэшье арадай хинагшадай бүлэг, постнууд адли һайнаар хүдэлнэ, дутуу дундануудые усадхана гэжэ хэлэхын аргагүй. Хориин, Кабанскын аймагуудай комитедүүд хиналтын саг зуурын постнуудые унжагайруулжа эмхидхээ, арадай хинагшадай 45—50 пост тогтоохо ёһотой аад, оройдоо 8—10 пост байгуулаа.

Зарим колхоз, совхозууд мүнөө болотор һолоомоёо суглуулжа һүрилоогүй, малайнгаа байха байра дулаалаагүй, фермэнүүдтэнь оньһожоруулагдамал түхеэрэлгэнүүд тодхогдоогүй байһаар. Ажахын зарим хүтэлбэрилэгшэд оройдоошье һанаагаа зобоногүй. «Бараг ааб даа. Энээнһээшье байха байдалһаа гарагдадаг һэн даа»,—гэхысэ хэлээд, биратай юумэ хэнэгүй. Бэлэхэн талыень шэлэхэ дуратай хүтэлбэрилэгшэд бии байдаг. Һү һаалияа, малайнгаа амидын шэгнүүрые дээшэлүүлхэ тухай бодомжолонгүй, тоо толгойень хороогоод лэ дүүргэнэ. Иимэ буруу хараа бодол баримталагшадтай эрид тэмсэл хэхэ хэрэгтэй.

Энэ жэлэй үбэлжэлгын хүшэр байхыень булта мэдэнэбди. Арга боломжоёо хүсэд дүүрэн хэрэглэжэ, малшадай һайнаар хүдэлһэнһөө амжалта дулдыдаха. Партийна организацинууд, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд арадай хинагшадһаа тодорхой туһаламжа хүлеэнэ.

Арадай хиналтын комитет, бүлэг, пост бүхэн урда жэлнүүдэйнгээ түрүү дүй дүршэлдэ түшэлгэн, юу хэхэ тухайгаа эртээнһээ бодожо, түсэб табяад, тэрэнээ бэелүүлхые оролдохо болоно. Нюдэ бүглэхын тэдысэ шалгалта хэһэнэй хэрэггүй ааб даа. Ажал хүдэлмэридэ тохёолдоһон дутуу дундануудые түргөөр усадхуулжа, амжалта туйлахаар шэглэл барихa. Болоһон, үзэгдэһэн ушарнуудые саарһан дээрэ тэмдэглээд, һанаагаа дүүрэшэнгүй, эрид шударгы хүдэлмэри ябуулха шухала.

Илангаяа ямар асуудалнуудта анхаралаа хандуулха ёһотойбибди? Энээн тухай аймагуудай арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэнэрэй зүблөөн дээрэ һаяхан тодорхойгоор хэлсэгдээ. Малай тэжээл зүбөөр гаргашалгада онсо анхарал хандуулха. Үбһэ, һолоомо, комбикорм, хүхэ һолоомоной килограмм бүхэн хамтын малда заабариин ёһоор үгтэхэ болоно. Энэ асуудалда урда жэлнүүдтэ эзэн бэшээр хандаха ушар үзэгдэдэг һэн. Олон гүүртэ, фермэнүүдэй мал тэжээлээ хүсэд эдингүй, хүл доро үлти гэшхэдэг байһан. Ороохоор гү, һолоомоор бэлдэгдэһэн тэжээл хүсэд буйлуулангүй угэдэг һэн. Ниитын малай тэжээлые убайгүйгөөр хулгайлжархиха ушаршье үзэгдэдэг байгаа. Мүн хубиингаа малые фермэ, гүүртэнүүд дээрэ баригшадшье үсөөн бэшэ байдаг.

Эдэ бүхы дутагдалнуудтай арадай хинагшад тэмсэхэ ёһотой. Тиигэбэл партийна организацинуудта, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ бодото туһаламжа үзүүлжэ, малаа тобир тарганаар ондо оруулгадань нүлөөлхэ болонобди.

Тэжээл буйлуулдаг цехүүдэй хүдэлмэриие эмхидхэл һайнтай болгоогүй һаа, һү һаали дээшэлүүлхын аргагүй. Гидролизой. һолоомоной, бүлеэн уһанай, комбикормын саг соогоо үгтэнгүй байбал, яагаад һү һаали дээшэлбэ гээшэб?! Тэжээл буйлуулдаг цехүүдтэ хүдэлдэг зарим хүдэлмэришэд ажалай журам эбдэдэг, архидадаг байна. Энээн дээрэһээнь боложо, һаалишад хойно ороно. Иимэ ябадалые тэсэхын аргагүй. Хододо хиналта, шалгалта хэжэ байха, ажалай журам эбдэһэн, архидаһан, тэжээл буйлуулдаг цехые һаатуулһан хүнүүдэй байбал—яла түлүүлхэ хэрэгтэй.

Республикымнай суута хонишод: Баргажанай аймагай—О. Тапхарова, Сэлэнгын аймагай—Б. Банзаракшаева, Зэдын аймагай—Г. Цыремпилова гэгшэд жэлһээ жэлдэ зун, үбэлгүй хонидоо шадамараар бэлшээдэг байна. Олохон хонишодой хонидоо бэлшээри һайнтай газарта адуулхаяа хашардаг, залхуурдагынь гэмшэлтэй.

Түрүү адуулгашад, хонишодой дүй дүршэлые мүнөө үбэл хэрэглэхэ зайлашагүй шухала. Тииһээ тиитэрээ олонхи ажахынуудай бэлшээриин газар яһала һайн. Ороохото тарянай һуурида малаа бэлшээхэдэ баһал таарамжатай.

Мүн малаа дулаан байраар хангаха, хуурай хохир дорон дэбдихэ, бүлеэн уһаар таһалдуулхагүй. Гэбэшье хүйтэн байрада малаа байлгадаг ушар али олон үзэгдэнэ. Хохироо бэлдээгүй малшадшье бии. Арадай хинагшад эдэ бүгэдые анхаралдаа абаха ёһотой.

Октябрь, ноябрь һарануудта Баргажанай, Зэдын, Хяагтын, Сэлэнгын аймагуудта олон хонид гарзалаа. Гурэндэ һү худалдаха түсэбөө Бэшүүрэй, Хяагтын, Баргажанай аймагууд дүүргэнэгүй. Дээрэ дурсагдагша аймагуудай арадай хиналтын комитедүүд, бүлэгүүд үзэгдэһэн дутагдалнуудые усадхаха хэмжээ болай абанагүй.

20 мянган малшад гүүртэ, фермэнүүд дээрэ хүдэлжэ байдаг. Тэдэнэй ажаһуудалайнь эрилтэ хэрэглэмжые хангалгада гол анхарал табигдаха, наймаанай, медицинын хүдэлмэрилэгшэд ходо ябажа байха ёһотой болоно.

Хүдөөдэхи арадай хинагшадай урда шухала асуудалнууд табяатай. Тиимэһээ оролдолго гарган хүдэлхэ болоно. Фермэ, гүүртэнүүд дээгүүр хүдэлжэ байһан арадай хинагшад өөһэдөө ажалай үльгэр жэшээ харуулханъ лабтай.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй түүхэтэ ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын тула арадай хинагшадай органууд оролдолго хүсэлэнгэ гаргаха уялгатай.

Б. СЕМЕНОВ,
республикын арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ.

…ДЭЛМЭРИШЭД ҺУРАЛСАЛАА …ГЭЛЖЭЛҮҮЛНЭ

…кэ Союздахи хүдэлмэришэн залуушуулай 20 …ахуу һургуулида 4,5 миллион хүн һурадаг юм. …ан хүн хабар бүхэндэ 8 жэлэй һургуули, 600 …ран хүбүүд, басагад дунда (11 жэлэй) һургуу…гэжэ гарана.
…-эй Педагогикын эрдэмэй академиин научна …илэгшэ Владлен Грибов хүдэлмэришэн залуу… нэгэ тиимэ һургуули тухай хөөрэнэ.

…ын һүүлэй үдэр… …вагай гудамжануу… …18 наһатай хүхюу, …басагадай дунда на… …олоһон олохон хүнүү… …өө алхалалдахань ха…

…—хүдэлмэришэн за… …үдэшын һургуули …гээшэ. Эдэнэр болбо… …естат абаһанай һүү… …талмай дээрэ ерэжэ, …нэй эрье шадар үү… …угтадаг заншалтай.

…хүнүүд бэ? Июнь һа… …унниин баяр зугаагай …юун болооб? Ямар …уд угтанаб?

…хотын хүдэлмэришэн …үдэшын 200 һур… …энэй жэшээ дээрэһээ …е.

…үдэшын (халаантай) …ргуули бүхы талаараа …дли юм. 400 залуу …эд, алба хаагшад …байгаад эндэ һурадаг. …ниинь 8 класс дүүр… …лээр ажалда ороод. …эн залуушуулай үдэ… …улинуудта һуралса… …үүлжэ байна. Зари… …даан забһарлалга хэ… …ээр һурахаяа ерээ.

…эрдэм болбосоролоо …гэһэн эрмэлзэлые …гүрэн дэмжэнэ. Тех… …һуралсалай бүхы юу… …гдаһан мүнөөнэй һур… …эрдэмтэй багшана… …болоһон, һурагшадта …олгогдодог болоһон …аалбал, ажалай неде… …үдэрөөр хороогдоһон. …үедэ түлөөһэтэй ама… …жэ үгтэдэг болоһон ябадал) дээрэ дурсагдаһанай гэршэ болоно.

8-дахи һургуулиинхид хүдэлмэриин халаанһаа дулдыдан, неделидээ гурба дахин—үглөөгүүр, али үдэшэндөө—хэшээлдэ ерэдэг һэн. Үдэрэй табан хэшээл болодог байһан. Тэрээнһээ гадна, зарим һурагшад субботодо багшадаа ерэжэ, ойлгоогүй юумэсэ заалгадаг гү, али зачет үгэдэг, лабораторидо туршалгануудые хэдэг байгаа.

Хүдэлмэришэн залуушуулай һургуулиинхидай олоҗо абадаг эрдэм мэдэсэнь үдэрэйхиһөө илгаагүй юм. Хүдэлмэришэн залуушуулай һургуулинуудай хэшээлэйнь тоо үдэрэйхиһөө гурбанай нэгэ хубяар үсөөн, тиимэһээ һуралсалайнь болзор нэгэ жэлээр нэмээгдэжэ, арбан нэгэн жэлэй болонхой.

Байгша ондо наймадахи һургуулиин арбан нэгэдэхи классые 36 хүн дүүргээ. Эдэнэй дунда олон янзын мэргэжэлтэд: слесарьнууд, токарьнууд, модошо дархашуул, малярнууд, хабсаргагшад, шофёрнууд, ёдолшод, лаборантнууд, телефонистканууд бии. Һурагшадай наһан хоорондоо баһал ехэ илгаатай: эгээл залуунь—18-тай, эгээл ахань—32-той. Олонхидоо 20—25 наһатайшуул. Гурбанайнь нэгэн шахуу—айл болоһон хүнүүд. Эдэнэй долооннинь эсэгэнэр болонхой, хүүгэдээ хүмүүжүүлнэ. Дүүргэгшэдэй хахад шахуунь басагад, эхэнэрнүүд. Һуража байгаад, үйлэдбэриин, олониитын, гэр бүлын уялгануудые дүүргэхэдэ хүндэшэг ааб даа. Тиигэбэшье бэрхэшээлнүүд дабагдадаг байна. Эдэнэр тус бүридөө дунда һургуули дүүргэһэнэй үнэмшэлгэ абанхай. Һуража байха үедөө программаар хараалагдаһан эрдэм шудалхаһаа гадна, мүн юрэнхы болбосоролоо нилээд дээшэлүүлээбди гэжэ эдэнэр өөһэдөө тэмдэглэнэ.

Һонин намтартай хүнүүдтэй, искусствын ба эрдэм наукын хүдэлмэрилэгшэдтэй уулзадаг, экскурси ба аяншалга хэдэг, кружогуудта, уран һайханай бүлгэмүүдтэ хабаададаг ха юм. Эдэнэй дундаһаа эгээл гол зүйлынь—эрдэм мэргэжэл олохо хүсэл абьяас, номдо дуратай болгохо—болбосоролоо дээшэлүүлхэ эрмэлзэл болоно. Һургуулияа дүүргэһэнэй һүүлээр забһарлалга хэхэ, нэгэ бага тархяа амаруулха гэжэ заримашуул хэлсэдэг байһан юм. Гэхэ зуура шалгалта баряад, аттестадуудые абаад байхадаа, нэгэнииншье «забһарлалга» хэхэ дурагүй болошоо. Арбан юһэн хүн дээдэ һургуулинуудта, нүгөөдүүлынь техникумууд, училищинуудта, мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ курсануудта ороо.

Слесарь Алексей Сафин гурбан жэлэй урда эрдэм багатай, уулагар хүн энэ һургуулида ерээ һэн. Мүнөө тэрэнэй гоё, хурсаар хөөрэхые, һанамжаяа хэлэхые шагнахада урматай. Алексей электронно машина бүтээлгын институдта орохонь. Слесарь Борис Ребизов энэл институдта һурана.

Лаборантка Лидия Виталь геолого-шэнжэлэлгын институдта, хабсаргагша Вячеслав Иванов—мединститутда, электрик Борис Ушкалов — радиоэлектроникын институдта һурадаг. Токарь Валерий Медовой үнинэй һанажа ябаһан хүсэл бодолынь бэелээ. Авиационно училищи дүүргээд, лётчик болохонь.

Үдэшын һургуули урда жэлнүүдтэ дүүргэгшэд жэл бүри, февральда, субботын нэгэ үдэшэ һургуулидаа ерэжэ, багшанартаяа, нүхэдтэеэ уулзадаг, өөһэдынгөө ажал хэрэг, амжалта тухай хөөрэлдэдэг заншалтай.

Энэ һургуули оршон байгаа арбан жэлэйнгээ турша соо 1242 залуу хүдэлмэрилэгшэдые дунда эрдэмтэй, 668 хүниие найман классай һургуулитай болгоо.

(АПН).

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Тимлюгэй цементын заводой түрүү хүдэлмэришэдэй нэгэн Т. П. Пелегешко. Энэ нүхэр һүүлэй жэлнүүдтэ ажал хүдэлмэридөө эрхим амжалта туйлажа, коммунис ажалай ударнигай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Мүнөө багша Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлэй мүрысөөндэ оролсоод, үдэр бүринигөө даабарине үлүүлэн дүүргэнэ. Э. ЛАПИНАЙ фото.

Ажалшадай бэшэгүүд

РАДИОПРИЁМНИГОО ЗАҺУУЛХА АРГАГҮЙЛДИ

Радиоприемнигоо табижархёод, орон дотороо боложо байһан һонииниие, уран гоё дуу, хүгжэмшье сүлөөтэй сагтаа шагнажа һуухадамнай ямар аятай зохид байдаг гээшэб! Теэд батарейгаар хүдэлдэг приёмнигтой айлда баһал гайтай юм. Тэрэ батарейнь зай шэлэшоод, панха дуугай һуушаха.

Манай Захааминай аймагай магазинуудаар тэрэнь тон хомор лэ. Улаан-Үдэ ошоһон хүндэ захижа, асаруулдаг болоһоор үнинэйбди. Би нёдондо транзистор приемник худалдажа абаһан хүм. Хүнгэхэн, соморхон юм. Батарейтэйл һаа, ханхинажа байха.

Урагшагүйдхэдөө тэрээнэйм регулятор эбдэршоо. Хүнэй гараар бүтээгдэһэн эд мүнхэ бэшэ ха юм. Теэд тэрэнээ заһуулха гэхэдэм, Улаан-Үдэдэ регуляторгүйбди гээ. Захааминда тиимэ заһабариин газар үгы ха юм. Яаха ушартай юм.

Б. ШОЁНОВ,
Цакир тосхондо ажаһуугша.

15 жэл соо таһалгаряагүйгөөр

Арбан табан жэлэй туршада самолёдой жолоо барижа, ямаршье оһол, гэмтэл гаргангүй агаарай замаар ниидэхэ гээшэ пилодой ажал хүдэлмэриин ехэ габьяа юм. Тиимэ ниидэгшэд Улаан-Үдын аэропортдо олон бии. Һаяхан эндэхи коллектив 15 жэл соо самолёт жолоодожо, таһаралтагүй ниидэһэн табан хүнэй ойе тэмдэглэбэ. Эдэнэр хэд бэ гэбэл: командирай орлогшо А. Е. Корольков, «АН-24» самолёдой командир М. И. Провалинский, «АН-2» самолёдой заабарилагша-пилот Н. М. Сухарев, «АН-2» самолёдой командир А. М. Свиридов, тэрэнэй хоёрдохи пилот В. И. Тарасов гэгшэд болоно.

Эдэнэрэй дундаһаа Корольков, Сухарев хоёрынь мүнөө Балтиин далайн эрье шадарай курортдо амаржа байна. Эдэнэр амаралтынгаа үедэ орон соогоо түлөөһэгүй билеэдээр ниидэхэ эрхэтэй. Тиимэ эрхэ 15 жэл соо оһол гэмтэлгүй ниидэһэн пилодуудта олгогдодог байна.

И. ХРАПУНОВ.

НАЦИОНАЛЬНА ОКРУГУУДҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

СОВЕТ ЧУКОТКЮ

1919 оной декабриин 16-да Чукоткодо Совет засаг тогоогдоо бэлэй. Хойто зүгэй түб—Анадыр хотодо болохо научна хуралдаан Совет Чукоткын 50 жэлэй ойдо зорюулагдаха.

1930 ондо эмхидхэн байгуулагдаһан Чукотско национальна округой ажалшад алдарта замаар дабшана. Чукотко мүнөө шэнэ барилгануудай галнуудаар толоржо байдаг. Библино хотодо хойто зүгтэхи эгээл түрүүшын атомна электростанци баригдажа эхилээ. Байгаалиин газай ехэ нөөсэ һаяхан округ дотор олдоо. Чукотко, Эхэ орондоо алта, туулга, вольфрам, ртуть болон бусад ашагта малтамалнуудые үгэдэг.

Совет засагай жэлнүүдтэ эндэ бэлэдхэл ехэтэй кадрнууд ургаа. Чукч арадай дунда өөһэдын инженернүүд, врачнар, уран зохёолшод, элдэб мэргэжэлэй түлөөлэгшэд бии болоо. Хэдэн арбаад мянган үхибүүд һургуулида һурана. тэдэнэй олонхинь һангай интернадуудта байжа хүмүүжүүлэгдэнэ. Совет хүнүүдтэ социализмын заяаһан эрхэ сүлөөе эндэхи зон бусадтай адли эрхэтэйгээр эдлэнэ.

Анадырь,
Чукотско национальна округ.
(ТАСС-ай корр.).

ТУСХАЙ УНШАЛГАНУУД

Усть-Ордын буряад национальна округой хүгжэлтын түүхэ ленинскэ национальна политикын илан мандаһанай тодо жэшээ болоно. Гээгдэлдэ ороһон, хосорон һалажа байһан бага яһатаниие социализм байгуулха хэрэгтэ хабаадуулһанай гайхамшаг жэшээ харуулна. Партиин ветеранууд, пропагандистнууд округ соонь эмхидхэгдэһэн ленинскэ уншалгануудта хабаадажа, манай гүрэнэй гаталан гараһан зам тухай бүхы совет хүнүүдтэй хамта коммунизм байгуулжа байгаа бага арадай амжалтанууд ба туйлалтанууд тухай хөөрэнэ.

Усть-Орда тосхондохи хизаар ороноо шэнжэлхэ музейдэ ерэгшэд «Ленинэй ордентод» гэһэн стендын материалнуудтай һонирхон танилсана.

Усть-Орда тосхон,
Усть-Ордын буряад
национальна округ.
(ТАСС-ай корр.).

ШЭНЭ ТОСХОН

Агын буряад национальна округто гэр байра, соёлой ба ажаһуудал хангаха байранууд олоор баригдана. Жэшээлхэдэ, «Коммунизм» колхозой барилгашад 14 байратай гэр ашаглалгада оруулаа. Колхознигууд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, багшанар тэндэнь оронхой. Ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха байранууд үргэн дэлисэтэйгээр баригдадаг болоо. Универсальна магазин, столово, кухнитай худалдаа наймаанай хоёр дабхар байшан мүн лэ бодхообо. Энэ жэлдэ байгаалиин газ эндэ хүрэжэ ерээ. Телевизионно антеннэ гэрнүүд дээгүүр олоороо жэрылдэнэ.

Ага тосхон,
Агын буряад национальна округ.
(ТАСС-ай корр.).

АРАДАЙ УРАН БЭЛИГТЭЙШҮҮЛ

Ханты-Мансийск хотодо декабриин 1-дэ нээгдэхэ эдэбхитэдэй уран зурагай искусствын зурагаадахи выставкэдэ Ханты-Мансиин национальна округ эдэбхитэйгээр бэлдэжэ байна. Эндэ уран зураг ба графика мүн лэ олоор харуулагдаха. Округой олонхи районууд һонирхолтой экспонадуудые бэлдээ. Березовско районһоо, жэшээлхэдэ, ханты угсаатай Петр Шешкинэй модон дээрэ һиилэһэн скульптурна бүтээлнүүд эльгээгдэбэ. Полярна Уралай ажалшад—суута загаһашад, ангуушад тухай уран аргаар хөөрэнэ. Гоёор уралан оёгшод манси яһанай Екатерина, Марфа Гришкинтан национальна хубсаһа, гутал болон бусад хэрэгсэлнүүдые выставкэдэ табихань.

«НЮДЭ ЭМШЭЛЭГШЭДЭЙ» КОМАНДИР

Совет засагай түрүүшын жэлнүүдтэ Пермскэ больницын орденатор В. А. Коркин түрүүтэй медигүүд Коми-Пермяцка тосхонуудта ажаһуугшадые шэнжэлэн үзэһэн байгаа. Тиихэдээ волостиин олохон зоной нюдэнэй үбшэндэ нэрбэгдэдэг байһыень элирүүлһэн юм. Энэ хизаарай хүн зониие эмшэлхын тула шанга хэмжээ абаха ёһотой байгаа. Тиимэһээ Василий Алексеевич Анна Михайловна гэжэ врач һамгантайгаа хамта Кудымкар тосхондо ходо ажаһуухаар нүүжэ ошоо бэлэй.

— Медицинын хэрэгсэлнүүдэй дутаддадаг байбашье, 1925 ондо һаял эмхидхэн байгуулагдаһан Коми-Пермяцка национальна округто бэеын элүүрые хамгаалхын тула гүрэн 120 мянган түхэриг табяа һэн,—гэжэ Коркин дурдана. Мүнөө үе сагайхитай жэшэбэл, багахан мүнгэн ааб даа. Тиигэбэшье революциин урда тээхи земствэнүүдэй һомолдог мүнгэнтэй жэшээлэшэгүй ехэ байгаа. Тэрэ мүнгөөрнь округ доторхи эгээл түрүүшын, нюдэ эмшэлгын амбулатори нээжэ, хүдөө нютагуудта хэдэ хэдэн фельдшерскэ пунктнуудые эмхидхэһэн байнабди.

Округтохи бэеын элүүрые хамгаалха хэрэг энээнһээ эхитэй. Он жэлэй үнгэрхэ тудам тэрэ стационар больницын городок болотороо ургажа, олон больница, фельдшерскэ пунктнуудай түб болоһон байна. Республикын габьяата врач В. А. Коркин үндэр наһатай болобошье, округой больницын нюдэ эмшэлгын таһагые даажа байдаг. 45 жэлэй саанахитай жэшэбэл, тэрээнэй ажалынь һураггүй хүнгэн болоо юм ааб даа. Трахома шэнги муухай үбшэн үгы хэгдэһээр үнинэй.

Коркинтанай үхибүүдэй баһал медицинын мэргэжэл шэлэһэниинь һонирхолтой. Энэ алдарта бүлын замаар дабшагшад олон Хэдэ мянган врачнууд, сестранууд округ соо тоологдоно.

Кудымкар хото,
Коми-Пермяцка национальна округ.
(ТАСС-ай корр.).

…О

…ДЭЭРЭ: …н Железно… …районой 7-до… …һургуулиин …шара Иванов… …ЕВАЙ фото.

ЭРДЭМЭЙ ШЭНЭ КАНДИДАДУУД

Буряадай хүдөө ажахын институдта һаяхан хоёр залуу эрдэмтэд диссертаци бариба.

Залуу эрдэмтэд С. Б. Будаев Д. Дылгыров хоёр хонин һүрэгэй үүлтэр һайжаруулха асуудалтай холбоотой хүдэлмэри бэшэһэн байгаа. «Буряадай нарин нооһотой холимод үүлтэрэй хонидой нооһоной онсо шэнжэнүүд тухай» гэһэн шэнжэлэлгэ С. Б. Будаев хэһэн байна. Тиихэдэ залуу эрдэмтэ Д. Дылгыров Красноярска нарин нооһотой үүлтэрэй хакас хонидой шэнжэ шанар тухай шэнжэлэлгэ хэһэн байгаа.

СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин цитологи ба генетикын институдай ахалагша научна хүдэлмэрилэгшэ, биологическа эрдэмэй доктор Г. А. Такан эдэ хоёрой оппонент байгаа. Буряадай хүдөө ажахын институдай ректор, хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат К. Д. Миронов, хүдөө ажахын туршалгын станциин ахалагша научна хүдэлмэрилэгшэ И. И. Соколов гэгшэд мүн лэ оппонентнүүдээр байлсаа.

Эдэ хоёр залуу эрдэмтэдэй хэһэн шэнжэлэлгэнүүд хони үсхэбэрилхэ хэрэгтэ туһатай байхэ гэжэ мэдэрэгдээ.

Хүдөө ажахын институдай эрдэмтэдэй совет эдэнэртэ хүдөө ажахын эрдэмэй кандидадай нэрэ зэргэ олгохо гэжэ тогтообо…

АГУУ ХУБИСХАЛАА МАГТАН ДУУЛАЖА...

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулһан «Совет түүхэтэ-революционно темэ» горитой һуури эзэлнэ. Тиимэшье Алас-Дурна» гэжэ выставкэдэ байгаагүйдөө арганьгүй. Юуб гэбэл, манай арадай тэмсэлээр орьёлон үнгэрһэн саг, дэлхэй дээрэ эгээл түрүүн илаһан социалис революциин вождь В. И. Ленинэй дүрэ искусствын, литературын ажал ябуулагшадай анхарал урданьшье татадаг һэн, саашадаашье татаһаар байхал.

Алас-Дурнын уран зураашадай зохёохы ажал хүдэлмэридэ Ленинианын болон хубисхалтэ үе сагаа магтан дуулаһан зурагуудай бии болоһонинь тэдэнэй бэлиг шадабаринин ниилээд ехээр урган мүлирһые элирхэйлнэ.

Манай үе сагта ангиин тэмсэл гү, али социалис болон буржуазна үзэл сурталнуудай хоорондохи тэмсэл улам бүри хурсаданги. Тиимэһээ иимэ үе сагта ажаһуудаг уран зураашад ябажа байгаа XX зуун жэлэйнгээ зүрилдөөтэ асуудалнуудай хажуугаар нюдэеэ аняад үнгэрхэ эрхэгүй. Тэрэ талаараа манай хизаар нютагай уран зураашад, уран бүтээлшэд үе сагайнгаа эрилтэһээ таһарнагүй гэхээр.

Манай уран зураашадай ажал хүдэлмэридэ Лениниана горитой һуури эзэлдэг гээ һэмди. Гэбэшье «Совет Алас-Дурна» гэһэн выставкэдэ табигдаһан Ленинианада тусхай статья зорюулһан хадаа («Буряад үнэнэй» 1969 оной ноябриин 26-най номер хара), тэрээн соогоо хэлэгдэһэн зурагууд дээрэ тогтонгүй, ондоо бүтээлнүүд тухай хэлэе.

Һүүлэй үедэ эмхидхэгдэһэн элдэб янзын выставкэнүүд юу харуулнаб гэхэдэ, уран зурагууд шанарайнгаа талаар хубилжа байна. Уран зураашад мүнөө сагтаяа зохилдоһон шэнэ онол аргануудые, уран тобшололнуудые бэдэрнэ гэжэ олон зурагууд гэршэлнэ. Уран тобшололнуудынь нэгэ талаһаа философско гүнзэгы удхатай, нүгөө талаһаа зураг дээрэ харуулагдаһан үйлэ хэрэгүүдтэ үгэһэн авторай өөрынь сэгнэлтые элирхэйлэнги.

Эгээл иимэ зурагуудай нэгэндэ «Тиимэ парти бии!» гэһэн **А. Казанскиин** (Улаан-Үдэ) зураг оролсомоор гэжэ һанагдана. Зурагай байгуулалтань һонирхолтой, хурса. Тэг дундань Ленинэй дүрэ. Зал соо һууһан хүнүүдэй толгой дээгүүр алад холые харан, партиингаа нэрэ хүндые аршалан, дайсадтаяа тулалдан зогсоошо Ленинэй аманһаа үгэнүүд мултаран гарахань аа гү гэжэ хүлеэхээр. Ленинние нягтаар тойрошоһон шабинарынь—Ф. Э. Дзержинский, Я. М. Свердлов болон бусад уран хурсаар зураглагдаа. Мүн дайсадайнь дүрэнүүд һонирхолтой. Тэдэнэр Ленин тээшэ үзэн ядангишье һаа, жэхынги нюдөөр харанхай.

Уран зурагай хуули ёһын талаһаа сэгнэбэл, тус бүтээл яһала һонирхомоор. Гэбэшье Ленинэй дүрэ үшөөл һулабтар гэжэ һанагдана. Вождиин доторой байдалые харуулангүй, уран зурааша гансал газаа талыень зураглаад лэ орхёо хаш. Газаа талыень зураглахадаашье, портредтэнь дүтэрхыл болгоо гэхээр. А. Казанский энэ зурагаа выставкэдэ табихала яраа гээшэ бээзэ гэжэ һанагдана.

Выставкэдэ табигдаһан плакатна зурагууд В. И. Ленинэй дүрые һонёор янза бүриин маягтайгаар харуулна. Жэшээнь, уран зураашад **А. Винокуровай** (Камчатка) «Ленин», **В. Паршковой** (Яхадай АССР) «Ленинизм—манай туг», «Коммунис ажал илана», **В. Житингэй** (Уссурийск) «Өөрыгөө хамгаалжа шадахал һаа, революци гээшэ сэнтэй байха юм» гэжэ Ильичэй хэлэһэн үгэнүүдээр нэрлэгдэһэн плакадууд харагшын анхарал татана.

В. Бочанцевай (Шэтэ) «Партизанууд», **В. Грнценкын** (Улаан-Үдэ) «Эхин», РСФСР-эй габьяата уран зурааша **Г. Зориной** (Хабаровск) «Революци илаба», **С. Калашовай** «Н. Крупская улаан армеецүүдэй дунда», РСФСР-эй габьяата уран зурааша **К. Шебекин** (Владивосток) «Түрүүшын патруль» болон бусадай зурагууд революциин илажа байха үеын хурса тэмсэлэй амисхалаар билтаранги.

Д. Дугаровай (Улаан-Үдэ) «Соведүүдэй засагай түлөө!» гэһэн гурбалжан үлхөө зураг һонин бодолтой, гүнзэгы удхатай. Гэбэшье алишье талаһаань шэнжэлхэнь эртэ, юундэб гэхэдэ, тэрэ гурбалжан зурагуудынь үшөө дүүрээдүй.

А. Мунхаловай (Яхадай АССР) «Яхадта болоһон граждан дайн» гэжэ графикын бүлэг зурагууд угаа һонирхолтой. Тэдэнние харахадаа, уран зурааша А. Мунхалов арсашагүй бэлигтэй хүн гэжэ абаһаар ойлгохоор. Гал уһан хоёрой эдилдээн мэтээр бушаганаһан граждан дайнай дүлэн соогуур тэмсэлдэ бодоһон үгытэй арад Коммунис партиин ударидалга доро яажа илааб гэжэ автор бидэндэ хөөрэнэ.

Буряадай АССР-эй арадай уран зурааша **А. Окладниковай**

«Монгол арадай вождь Сүхэ-Баатар», Буряадай АССР-эй габьяата уран зурааша **А. Сахаровскаягай** «Минии арадай түүхэ» болон бусад олон зурагууд революциин үнгэ шэрээр нэбтэрэнхэй...

Театрай уран шэмэглэл (декораци) тухай хэлэхэ болоо һаа, революциин темэдэ зорюулһан бүтээлнүүд олон. Тэдэнэй заримыень дурдабал, композитор Т. Хренниковэй бэшэһэн «Сагаан һүни» гэжэ хүгжэмтэ хроникые уран зурааша **В. Мягков** (Магадан) шэмэглээ. Тэдэ зурагуудаа нүхэр Мягков выставкэдэ табиһан байна. Уран зурааша шэнэ маягуудые, элдэб аргануудые яһала бэдэрээ гэжэ мэдэрхээр.

Мүн баһа Яхадай уран зурааша **В. Иванов** «Абагайн одонууд» гэжэ драмын (авторынь—Габышев) шэмэглэлэй зурагуудые асараа. Яхад арадай ёһо заншалнуудые шадамараар хэрэглэн, уран зурааша һонин зурагуудые бүтээгээ гэжэ тэмдэглэхээр.

Революционно темэдэ бэшэһэн бүхы бүтээлнүүдые бишыхан статья соо бултыень шэнжэлхэ аргагүй һэн хойноо, эхэбшэлэн хэлээд лэ хизаарлая даа. Выставкын зал соогуур һаралгүйхэн ябажа хараал һаа, хүндэтэ уншагшад, һонирхолтой юумэнүүдые олохо аабзат.

Л. ТИМАШОВА,
искусствовед.

ҺАНАМЖА, ДУРАДХАЛНУУД ОЛОН

Выставкын нээгдэһэн түрүүшын үдэрнүүдһээ эхилжэ, гайхамшаг зурагуудые, уран бүтээлнүүдые хараха дуратайшуулай тоо үдэр бүри олошорно. Хүн зоной һанамжа, дурадхалнуудаа бэшэхэ дэбтэртэ хүдэлмэришэд, алба хаагшад, һурагшад өөрынгөө бодолнуудые тэмдэглэнэ.

Жэшээнь, Улаан-Үдын № 11 поликлиникын невропатолог Мария Герасимовна Матханова выставкэдэ табигдаһан бүтээлнүүдтэй танилсаһанайнгаа һүүлээр иигэжэ бэшэһэн байна: «Иимэ выставкын нээгдэһэн бидэндэ, улаан-удынхидтэ ехэ баясхалан асараа гэжэ һананаб. Сэдьхэлээ ханама олон бүтээлнүүд соо уран зураашад Богдановай «Ленинэй даабаряар», Волковой, Алтаевай зурагууд, мүн Петуховой «Эвенкэ үхибүүд» гэһэн зурагые ехэ һайхашаагааб. Гадна Петуховой «һаалишан Ченалов» гэһэн зураг дотор совет хүнэй зориг түгэлдэр шарай харуулагдаа, зөөлэн зан абаринь, ехэ бодолтой хүн байһаниинь тэрэнэй нюдэндэ харагдана».

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Врач М. Г. Матханова һанамжаяа бэшэжэ байна. 2. Уран зурааша Петуховой «Һаалишан Ченалов» гэһэн зураг.

Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

Дольён М

ГАЗАРШ

ҮБГЭН

Мундарга һарьд
Мулта һэтэ харг
Муумай Мунко

Хайр шулуун хар
Хабсагай байсаһа
Хабсагайн оройгоо
Хабаргад харайлд

Үүлэ хадхама орой
Үлылдэн бабанад
Аяар доогуур оёо
Аха галзууран урд

Галзуурһан Ахын
Гааһа амандаа зуу
Буурал толгойтой
Буряад үбгэн зуга

Налагай эмээлтэ
Найган гунхан ябa
Ганзага соонь газа
Гарта ороһон малт

Малтамал баянтай
Магтан үреэжэ ду
Сэгтэй даруухан д
Сэсэн Ленинние д

СЭНХ ЭКРАНУУ

17 час 30 минутаһаа
рэтэр Москваһаа дамжу
30 минутаһаа холо,
17 час 45 минутаһаа
зорюулһан дамжуулга.
минутаһаа спортын һ
35 минутаһаа «Беларуш
кая» гэжэ телевизион
премьерэ. 19 час 40
ропо: элдэб һонин,
далнууд» гэһэн дамж
25 минутаһаа «Уран
тэрэнэй геройнууд».
кинематографическэ
нүүд тухай. 21 час
холо. ойшын һонин.
УЛААН-УДЭ ХАРУУ
һаа орон доторхи һони
минутаһаа РСФСР-эй
тист Михаил Павловай
уншалга. 22 час
«Автомобиль. Харгы,
киноочерк. 23 час
концерт.

ПРАВДА БУР

МҮНӨӨДЭР НОМ

Нэгэдэхи хуудаһанда:
газетэнүүд ба нютагай
гэһэн түрүү бэшэг. «Эн
тав» гэһэн гаршаг доро
сэлнүүд. А. Ефремов
хоёрой фоторепортаж.
аймагай Дэрээнэй сом
соёлой хүдэлмэрилэгш
бэшэг.
Хоёрдохи хуудаһанда:
налтын органуудай ажа
дэ зорюулагдаһан тусха
нууд.
Гурбадахи хуудаһанд
Алас-Дурна гэһэн выс
Л. Тимашовагай кор
«Социалис оронуудта»
доро тобшо мэдээсэлнүү
Дүрбэдэхи хуудаһан
һонин. Хилын саана
ТАСС-ай мэдээсэлнүүд.

Сал ул

Улаан-Үдын авиа
мэдээсэһэнэй ёһоор, м
публика доторнай бага
тэй байха. Байгал ша
гуудта саһан орохо. Б
зүгһөө һулахаһаар һа
то аймагуудта 9—14,
гуудта 3—8, Улаан-Ү
дөө 13—15, үдэрын
дус хүйтэн байха.

Редакторай о
М. Н. НИМА

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО

ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ

ГАВАНА. (ТАСС). «В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ой» гэһэн хүндэлэлэй тэмдэг Кубадахи Революциие хамгаалха комитедүүдээр — ороной олонниитын ехэ эмхеэр байгуулагдаа.

«В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ой» гэһэн хүндэлэлэй тэмдэгээр Владимир Ильич Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулагдаһан выставкэнүүдые, кинофестивальнуудые, конкурснуудые, бусад хэмжээ ябуулгануудые үүсхэлтэйгээр эмхидхэгшэд шагнагдаха байна.

ТУЛАЛДААН ҮРГЭЛЖЭЛҺӨӨР

АДЕН. (ТАСС). Алопю Вадиа (Урда Йеменэй Арадай Республикын хойто талын хилэ шадарай һуурин газарнуудай нэгэн) город шадарай байдал шахардуу шанга байһан зангаараа. Эндэ НРЮЙ-гэй подразделениинүүдэй эзэлжэ байһан газарта Саудовска Аравиин сэрэгүүд хэдэн үдэрэй урда тээ добтолго хэһэн байгаа бшуу.

«Октябриин 14» гэжэ газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, Саудовска Аравиин авиациин добтолгые НРЮЙ-гэй агаарһаа хамгаалха хүсэнүүд ноябриин 30-да сухарюулан сохиһон байна. Добтолгын амжалтатайгаар сухарюулан сохигдоһон болобошье, хойто талын хилэ шадарай районуудта байлдаан үргэлжэлһөөр. Энээнтэй дашарамдуулан, НРЮЙ-гэй обороной министерство тусхай мэдүүлгэ хээ. Тэрээн соонь иигэжэ тэмдэглэгдэнэ: НРЮЙ-гэй түрүү постнуудта имагтал Саудовска Аравин добтолгонуудые хэжэ ороо.

Саудовска Аравиин сэрэгүүдтэ буу зэбсэг асаржа үгэдэг караваниие НРЮЙ-гэй агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдэй самолёдууд добтолоо. Энээнһээ уламжалан, дайсан горитой хохидолдо ороо гээд «Октябриин 14» гэжэ газетэ заана.

ГДР-эй Фалькенштейн городой бүд нэхэдэг фабрикын коллектив В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлэй социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсоһон байна. Энэ фабрикын хүдэлмэришэд бүхы түхеэрэлгэнүүдэә ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэжэ, продукци үйлэдбэрилгэеэ дээшэлүүлхын түлөө тэмсэнэ. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бүд нэхэгшэ Урсула Пауль.

ТАСС-ай фотохронико.

ВСРП-гэй ЦК-гай ПЛЕНУМЭЙ ШИИДХЭБЭРИНҮҮД

БУДАПЕШТ. (ТАСС). Аюулгүйн асуудалнуудаар ниитэ Европын зүблөө зарлалга Европодо эб найрамдал хангаха шухала алхам болоно гээд ВСРП-гэй ЦК-гай пленум шиидхэбэри соо онсолон тэмдэглэгдэнэ. Гадаадын политическэ асуудалнуудые, Венгриин дотоодын хүгжэлтын асуудалнуудые ноябриин 26—28-да болоһон тус пленум зүбшэн хэлсэһэн байгаа.

Варшавска договорто хабаададаг гүрэнүүдэй Будапештскэ хандалгые, тэрэшэлэн зүблөө зарлаха болзор ба тэрэнэй зүбшэн хэлсэхэ зүйлнүүд тухай социалис оронуудай гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй Прагадахи зүблөөнэй дурадхалнуудые пленум дэмжэһэн байна.

Германиин асуудал үнэн зүбөөр, амгалан ёһоор шиидхэхын тулада ГДР-эй гаргадаг хүсэлэл оролдолгонуудые пленум һайшаагаа.

«Дайн байлдаае вьетнамда намдуулга» гэдэгые бэелүүлэн, американ эзэрхэг түримхэйшүүл амгалан байдал хангаха бэшэ, харин дайн байлдаае үргэлжэлүүлхэ хараа шэглэл баримтална. Вьетнам арадай баатарлиг тэмсэлдэ венгер арад саашадаашье туһаламжа үзүүлхэ.

Империализмда эсэргүү тэмсэл хэжэ байһан араб арадуудые саашадань эрид шууд дэмжэхээр хүсэд шиидэнги байһаниинь Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал тухай зургаан социалис оронуудай мэдүүлгэ соо элирхэйлэгдэнэ. Дүтын Зүүн зүгэй арсалдаае политическэ талаарнь шиидхэхэ зорилгоор Советскэ Союзай, бусад социалис ба эб найрамдалда дуратай оронуудай алхамуудые ВСРП һайшаана.

Совет-хитад харилсаануудые заһаруулхын тулада Советскэ Союзай гаргадаг хүсэлэл оролдолгые венгер коммунистнууд һайшаана, үндэрөөр сэгнэнэ, дэмжэнэ гээд шиидхэбэри соо хэлэгдэнхэй.

Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай Москвадахи зүблөөнһөө хойшо венгер коммунистнууд нэгэдэлые бэхижүүлгэдэ, империализмда эсэргүү ниитын тэмсэлые хүгжөөлгэдэ бүри ехэ анхарал хандуулна гээд, шиидхэбэри соо онсолон тэмдэглэгдэһэн байна.

ВСРП-гэй IX съездын тодорхойлһон хараа шэглэлээр Венгриин экономико түсэбэй ёһоор хүгжэнэ гээд пленум тэмдэглээ. 1970 ондо промышленна үйлэдбэриие 6 процентээр, национальна доходые—5—6 процентээр нэмээхэ гэжэ ВСРП-гэй ЦК хараалаа.

БАРИЛГА БОЛЗОРҺОО УРИД БЭЕЛҮҮЛЭГДЭНЭ

ТЕГЕРАН. (ТАСС). Тегеран тээшэ табигдажа байһан газопроводой барилгые совет мэргэжэлтэд мэнэ һаяхан дүүргэбэ.

112 километр утатай энэ газопровод хадаа Иранай нефть абадаг урда талын районуудһаа совет-иран хилэ дээрэхи советскэ Астра город тээшэ табигдажа байһан гол магистральна линиин һалаань болоно.

Тегеран тээшэ газопровод табилга 1969 оной мартда эхилээ, 1970 оной январиин 1-дэ дүүргэгдэхэ ёһотой байгаа. Харин совет мэргэжэлтэд барилгын хүдэлмэриие болзорһоонь урид Октябриин 52-дохи жэлэй ойдо дүүргэһэн байна.

Гол 487 километр утатай газопроводой магистраль амжалтатайгаар табигдажа байнхай. Үшөө 87 километртэ соргонуудые гагнан табиха хэрэгтэй.

БҮРИН ДЭМЖЭБЭ

ПРАГА. (ТАСС). Чехословакиин эхэнэрнүүдэй союзай зүгһөө 1968 оной августын 21-һээ 28 хүрэтэр тунхаглагдаһан националис, Совет орондо харша ба политическэ талаараа буруу документнүүдые Чехословакиин эхэнэрнүүдэй совет болюулаа, КПЧ-гэй политикые хүсэдөөр дэмжэжэ байһан тухайгаа мэдүүлээ.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе, Чехословакиин сүлөөлэгдэһөөр 25 жэлэй ойе, Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын демократическа федерациин 25 жэлэй ойе һайндэрлэлгэдэ бэлдэхэ асуудалнуудые совет зүбшэн хэлсэһэн байна.

Чехословакиин эхэнэрнүүдэй соведэй түрүүлэгшээр олониитын мэдээжэ ажал ябуулагша Густа Фучикова нунгагдаа. Совет хадаа Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын демократическа федерациин вице-түрүүлэгшын тушаалһаа М. Фишеровае дуудан болюулаад, энэ тушаалда Г. Фучиковагай кандидатурые дурадхаа.

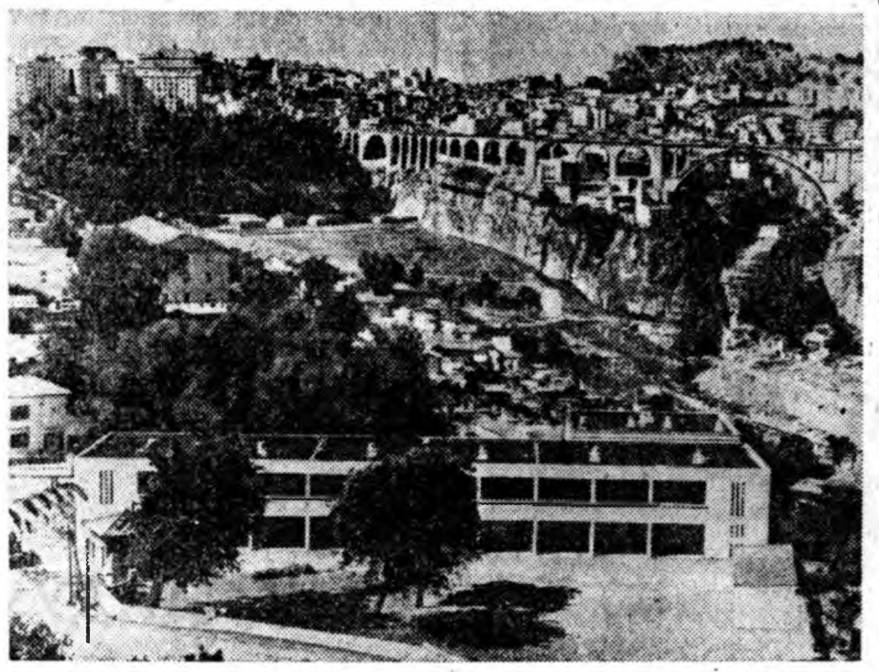

Константина — Алжирай Арадай Демократическа Республикын эгээл томо городуудай нэгэн. Энэ город хадаа республикын худалдаа наймаанай болон промышленностиин томохон центр болоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: городой юрэнхы түхэл.

ТАСС-ай фото.

США-гай НЮТАГ ЗОН ЭРХЭ СҮЛӨӨГҮЙ БАЙДАЛТАЙ

ВАШИНГТОН. ТАСС-ай корреспондент Л. Жегалов дамжуулна: США-гай бага яһатанай түлөөлэгшэд үгытэй ядуу, эрхэ сүлөөгүй байдалда ажаһуудаг. Сенатор Э. Кеннедиин толгойлдог конгрессэй тусхай подкомиссиин гэшүүд иимэ тобшолол хэһэн байна.

Американ индейцүүдэй эрхэ сүлөөгүй байдалтай байһые гэршэлһэн баримтанууд подкомиссиин тунхаглаһан элидхэл соо дурдагданхай. Мүнөө үедэ Хойто Америкын нютаг зоной 600 мянга шахуу түлөөлэгшэд США-гай газар дээрэ ажаһуудаг. Индейскэ бүлын жэлэй дунда зэргын олзо доход орон доторхи дунда зэргын олзо доходһоо 75 процентээр бага, гиихэдэ хүдэлмэригүйшүүлынь арба дахин олон юм. США-гай нютаг зоной эрилтэ хэрэглэмжэнүүдтэ засагаархидай хайхарамжагүйгөөр хандадаг дээрэһээ индейцүүдэй наһа наһалалга дунда зэргээр абажа үзэхэдэ, бусад американецүүдайхида орходоо 21 жэлээр бага байна. Индейскэ үхибүүдэй гээгдэлгэ бүхы орон доторойхидо орходоо хоёр дахин олон юм

Индеецүүдэй хуби заяанда США-гай правительствын даншье хайхарамжагүйгөөр хандалга юун дээрэһээ харагданаб гэхэдэ, энэ национальностиин түлөөлэгшэд һураха арга боломжонуудһаа хаһагданхай, өөһэдын педагогическа кадрнуудгүй гээд элидхэл соо онсолон тэмдэглэгдэһэн байна.

Индейскэ һурагшадай оройдоол нэгэ процентнь багшанар-индейцүүдэй хүтэлбэреэр һурадаг гээд элидхэлэй авторнууд заана. Һуралсалай байшангуудай тааруугүй ба һуралсалай хэрэгсэлнүүдэй дутамаг дээрэһээ һургуулияа хаялга индейскэ үхибүүдэй дунда бүхы орон доторхи дунда зэргын хэмжээнһээ хоёр дахин олон байна. Зарим районуудта индейскэ бүхы шахуу хүн зон үзэг бэшэг мэдэдэггүй гээд элидхэл соо хэлэгдэнхэй.

«Сагаан шарайтай хүнүүдэй «дэбжэлтын» аша туһада зорюулан, сагаан шарайта хүнүүдэй «хуулинуудай» хамгаалалга доро индейцүүдые убайгүйгөөр дээрмэдэлгэ мүнөөшье хүрэтэр үргэлжэлһөөр, тиихэдэ энэ дээрмэдэлгэ бүри нарижуулагдаһан аргаар хэгдэнэ» гээд «Вашингтон пост» газетэ элидхэлые тайлбарилна.

15 миллион хүн үлэсхэлэн байдалда оронхой

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Үгытэй ядуу ба үлэсхэлэн байдалые зайсуулха асуудалай США-да мүнөө ямар ехэ гүнзэгыгөөр табигдадаг болоһые олонхи американецууд үшөөл ойлгон мэдэнэгүй. Үдэшэ бүхэндэ 15 миллион үлүүтэй американец хооһоор унтадаг, хэдэн олон миллион хүн түлюураар эдеэлдэг.

Нью-Йоркдо, бусад гурбан штадта шалгалта хэхэдэ, шалгагдаһан хүн зоной табанайнь нэгэ хуби дутуугаар эдеэлдэг дээрэһээ медицинскэ туһаламжа яаралтайгаар абахаар болоһон байгаа гээд, «Үлэсхэлэн байдалые усадхахын түлөө һанаагаа табидаг эрхэтэдэй коалици» гэжэ энгэй организаци мэдээсэһэн байна. Энэ организаци шалгалта эмхидүэһэн байгаа.

ПАТРИОДУУДАЙ ДУРАСХААЛЫЕ ЁҺОЛХО НЕДЕЛИ

ХАНОЙ. (ТАСС). Алуулһан, шархатаһан патриодуудай дурасхаалые ёһолхо недели Урда Вьетнамай Республикын Саг зуурын революционно правительствын шиидхэбэреэр Урда Вьетнамда декабриин 1-һээ 7 хүрэтэр үнгэргэгдэхэнь. Политическэ кампани болгогдожо, энэ недели арадай-революционно засагаархидаар хаа хаанагүй үнгэргэгдэхэ юм. Американ эзэрхэг түримхэйшүүлдэ, Сайгоной туһамаршадай засагаархидта эсэргүүсэн, Урда Вьетнамай армиин ба арадай хэжэ байһан тэмсэлэй баатарлиг заншалнуудые тайлбарилга, дайнай инвалидуудта, алуулһан патриодуудай гэр бүлынхидтэ, арадай сүлөөрэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй сэрэгшэдэй гэр бүлынхидтэ туһаламжа үзүүлэлгэ неделиин зорилгонь болоно.

Интервентнүүдэй гэмтэ ябуулгануud

ХАНОЙ. (ТАСС). Урда Вьетнамай энгэй хүн зондо эсэргүү гэмтэ ябуулгануудаа американ эзэрхэг түримхэйшүүл болюулнагүй. Освобождение гэжэ хэблэлэй агентствын мэдээсэлнүүдтэ үндэһэлэн, ВИА агентствын дамжуулһанай ёһоор, хоёр һарын турша соо ноябриин 20 хүрэтэр Камау ба Ратьзя провинцинуудта интервентнүүд 700 гаран байрын гэр галдаа.

Американ сэрэгэйхид ямаршье гэм зэмэгүй энгэй хүн зониие олюор алан хюдаһан байна.

Манай адрес, телефону

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактор
приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. ре
82-62, ответ. секретаря — 50-52, зам. ответ. секретаря
отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйств
63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышле
строительства — 61-35, советского строительства и быт
культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67
формации — 34-05, общественная приёмная — 56-62,
бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.